СТРАТЕГИЯ

ЗА РАЗВИТИЕТО НА СПЕЦИАЛНОСТ

„ТЕОЛОГИЯ“

Професионално направление 2.4. Религия и теология

Област на висшето образование 2. Хуманитарни науки

ЗА ПЕРИОДА 2022 – 2028 г.

СТРАТЕГИЯ

ЗА РАЗВИТИЕТО НА СПЕЦИАЛНОСТ „ТЕОЛОГИЯ“

(професионално направление 2.4. Религия и теология; област на висшето образование 2. Хуманитарни науки)

ЗА ПЕРИОДА 2022 – 2028 г.

Стратегията за развитието на специалност „Теология“ (професионално направление 2.4. Религия и теология; област на висшето образование 2. Хуманитарни науки) е изготвена от комисия в състав:

Председател:

Проф. д.теол.н. Апостол (Авксентий) Делипапазов, ръководител на катедра „Теология“

Членове:

Доц. д-р Стоян Илиев Чиликов

Доц. д-р Елена Георгиева Арнаудова

Доц. д-р Адриана Христославова Любенова

Доц. д-р Ивелина Николова Николова

Гл. ас. д-р Маргаритка Дичева Загарова

Гл. ас. д-р Ева Кръстева Ковачева

ас. д-р Климент Христов Христов

Ас. Юлиян Агоп Одажиян

Комисията е определена с решение на Катедрен съвет протокол №123 От 15.11.2023

Настоящата Стратегия е приета с решение на Катедрен съвет (протокол №123 от 15.11.2023 и решение на Факултетен съвет (протокол № 186 от 11.12.2023).

СЪДЪРЖАНИЕ

РАЗДЕЛ I. ВЪВЕДИТЕЛЕН / 7

1. ПРИОРИТЕТИ, ПРИНЦИПИ И КРИТЕРИИ, ЗАЛОЖЕНИ В НАСТОЯЩАТА СТРАТЕГИЯ / 8

2. КОМПОНЕНТНА СТРУКТУРА НА СТРАТЕГИЯТА ПО ОТДЕЛНИ ПОКАЗАТЕЛИ / 10

3. НОРМАТИВНИ АКТОВЕ / 12

- **На ниво обучение във висшето училище (ПУ „Паисий Хилендарски“) / 14 ●**

На ниво преподавателски състав / 14

4. ЦЕЛ НА СТРАТЕГИЯТА / 14

5. СРОК ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА / 16

6. НАЧИН НА ФУНКЦИОНИРАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА / 16

7. ОРГАНИЗАЦИЯ, КОНТРОЛ И ОПЕРТИВНИ ДЕЙНОСТИ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА / 17

8. ЕТАПИ И ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА / 18

9. МЕХАНИЗЪМ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ОТЧИТАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА / 19

10. АНАЛИЗ НА ИЗВЪРШЕНОТО ДО МОМЕНТА / 19

Образователен профил / 20

- **Обучение на студенти в ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“ / 21**
- **Учебен план и учебни дисциплини / 22**
- **Включване на студентите в практически занимания, стимулиращи творческата им активност / 22**
- **Участие на преподаватели и студенти в научно-изследователска и художественотворческа дейност. Публикационна активност / 24**

Изпълнени резултати от последната акредитационна процедура / 25

Заключение / 26

РАЗДЕЛ II. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ / 28

СЕКТОР 1: ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ ЗА ЕФЕКТИВНОТО РАЗВИТИЕ НА СПЕЦИАЛНОСТТА / 31

СЕКТОР 2: ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ / 31

Общи административни принципи / 32

Етични принципи / 32

Принципи на вътрешнокатедрения живот / 33

Принципи, отнесени до т.нар. „публичен“ сектор на взаимодействие на специалността с публичния сектор / 34

Професионално поведение / 35

СЕКТОР 3: ПРОГНОЗНИ ЦЕЛИ И ДЕЙНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕТО НА СПЕЦИАЛНОСТ „ТЕОЛОГИЯ“ / 37

ОСНОВНИ ЦЕЛИ В СЕКТОР „УЧЕБНА ДЕЙНОСТ“ / 38

ОСНОВНИ ЦЕЛИ В СЕКТОР „НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ“ / 39

СЕКТОР 4: ПРЕДСТОЯЩИ ЗАДАЧИ / 42

●С оглед на последната и предстоящи акредитации на ПН 2.4. Религия и теология – приоритети и недостатъци / 42

●Самостойното и независимо, от субективни фактори, развитие на специалност „Теология“ / 43

ОСНОВНИ ЗАДАЧИ В СЕКТОР „УЧЕБНА ДЕЙНОСТ“ / 44

МЯРКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЗАДАЧИТЕ / 44

РАЗДЕЛ III. УЧЕБНА ДЕЙНОСТ / 45

Контекстуален фон / 45

СЕКТОР 1: КАНДИДАТ-СТУДЕНТИ / 46

Предизвикателства пред специалност „Теология“, свързани с ускоряващата се динамика на пазара на труда / 48

МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ / 51

Специфични цели, свързани с реализацията на завършилите студенти специалност „Теология“ / 52

СЕКТОР 2: БАКАЛАВЪРСКИ, МАГИСТЪРСКИ И ДОКТОРСКИ ПРОГРАМИ / 53

МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ / 54

СЕКТОР 3: ВРЪЗКАТА ПРЕПОДАВАТЕЛИ – СТУДЕНТИ: ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ВЗАИМНО СЪТРУДНИЧЕСТВО / 55

Основни ПРАКТИЧЕСКИ ЦЕЛИ, обуславящи връзката „преподаватели – студенти“ / 55

МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ на ниво 1) административна дейност / 56

МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ на ниво 2) научноизследователска дейност / 57

СЕКТОР 4: АКТУАЛИЗИРАНЕ НА УЧЕБНАТА ДОКУМЕНТАЦИЯ (УЧЕБЕН ПЛАН, УЧЕБНИ ПРОГРАМИ, ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА СТУДЕНТИТЕ) / 58

МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ / 59

РАЗДЕЛ IV. НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ / 62

Развитие на съвременната научна инфраструктура / 63

ОСНОВНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ НА НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ В ОБЛАСТТА НА ПН 2.4. РЕЛИГИЯ И ТЕОЛОГИЯ / 66

МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ / 67

СЕКТОР 1: ПУБЛИКАЦИОННА ДЕЙНОСТ / 68

МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ / 70

СКТОР 2: ПРОЕКТНА ДЕЙНОСТ / 71

Контекстуален фон / 71

МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ / 75

СЕКТОР 3: РАЗВИТИЕ НА ПРЕПОДАВАТЕЛСКИЯ СЪСТАВ / 75

МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ / 76

СЕКТОР 4: НАУЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО / 76

МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ / 77

РАЗДЕЛ V. АКАДЕМИЧНИ ДЕЙНОСТИ / 78

СЕКТОР 1: ИЗГРАЖДАНЕ НА ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА РАЗВИТИЕТО НА СПЕЦИАЛНОСТТА / 79

МЯРКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛТА / 80

СЕКТОР 2: БИБЛИОТЕКА И БИБЛИОТЕЧЕН ФОНД / 80

МЯРКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛТА / 81

СЕКТОР 3: ПОДДЪРЖАНЕ НА АКАДЕМИЧЕН АРХИВ НА СПЕЦИАЛНОСТТА / 81

МЯРКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛТА / 82

СЕКТОР 4: ПАРТНЬОРСТВА И СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ / 82

МЯРКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛТА / 82

ЗАКЛЮЧЕНИЕ / 83

СЪКРАЩЕНИЯ

ВО – висше образоване

ВУЗ – висше учебно заведение

ЕКРУЦЖ – Европейска квалификационна рамка за учене през целия живот

ЕХНИ – Европейската харта за научните изследвания

ЗВО – Закон за висшето образование

ЗРАСРБ – Закон за развитие на академичния състав в Република България

КППИ – Кодекса за професионално поведение при подбора на изследователите

МОН – Министерство на образованието и науката

НАОА – Национална агенция за оценяване и акредитация

НИРД – научноизследователска и развойна дейност

НКР – Национална квалификационна рамка

НСРТИРБ – Национална стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 – 2030

ОВО – област на висшето образование

ОКС – образователно-квалификационна степен

ПААСПУ – Правилник за атестиране на академичния състав при ПУ

ПН – Професионално направление

ПННДП – Правила и нормативи за научноизследователската дейност на преподавателите

ПРАСПУ – Правилник за развитието на академичния състав на ПУ

ПУ – Пловдивски университет

РБ – Република България

СРВОРБ – Стратегия за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021 - 2030 г.

СРП – специалност от регулираните професии

ФИФ – Философско-исторически факултет

РАЗДЕЛ I

ВЪВЕДИТЕЛЕН

Стратегията за развитието на специалност „Теология“ в професионално направление (ПН) 2.4. Религия и теология обхваща периода 2022 – 2028 г. Тя е насочена пряко към изграждането на визията за развитието на специалност „Теология“ в ПН 2.4. Религия и теология (област на висшето образование 2. Хуманитарни науки) във Философско-историческия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

С настоящата Стратегия се уреждат структурата, дейността, управлението и контролът върху изпълнението на основни показатели, в съответствие с по-долу изброените законова и нормативна документация, и със спецификата на направлението и специалността:

1. обучението, свързано с придобиването на образователно-квалификационните степени „бакалавър“ и „магистър“, както и на образователната и научна степен „доктор“;

2. учебният процес, организиращ назованите образователно-квалификационни степени;

3. развитието на научноизследователската, публикационната и проектната дейности, както и иновационни дейности, които ги съпътстват.

Ефективността от работа по посочените дейности се измерва с получените резултати от постоянния процес на стимулиране и контрол върху качеството, с цел неговото повишаване. Изпълнението на отделните показатели

трябва да се провежда в съответствие със стандартите и насоките (касаещи висшето образование – ВО) в национален мащаб, определените от висшето училище (ПУ), както и на европейско ниво.

Стратегията определя целите и съответните мерки и действия от страна на обслужващото звено на специалността (преподавателския състав на катедра „Теология“, както и всички, които пряко или косвено имат отношение към развитието на специалност „Теология). Тя е едно от необходимите условия, за постигане на целите, залегнали в редица национални и европейски документи.[1]

В някакъв смисъл Стратегията излиза извън рамките на посочените документи както по отношение на времевия период, към който е отнесена, така и по отношение на целите, които си поставя, обхвата и резултатите, които предвижда да бъдат постигнати, на три нива: университетско (административно), образователно и научно. Тези нива се отчитат в съответствие със спецификата на направлението, академичния контекст, в който е поставено, досегашната динамика в неговото развитие, както и предвид някои обективни фактори, свързани с развитието на ВО в страната като цяло. Мисли се в дългосрочна перспектива да се създаде авангардна база за развитието на образователния потенциал, но и на научните изследвания в ПН 2.4. Религия и теология, да се разработи поле за допускането на нови технологии, да се привличат и задържат млади хора с широки интереси в хуманитаристиката, и в частност в специалност „Теология“. По този начин ще се засили и персоналната отговорност на всеки участник в развитието на специалността и обратното – ще се постигне издигане на авторитета на обслужващото звено в университетското и академичното пространство на ПУ и в частност на Философско-историческия факултет на ПУ (ФИФ).

[1] Иновационната стратегия за интелигентна специализация 2014 – 2020 г.; Национална програма за развитие: България 2020 г. Приета с Решение на Министерски съвет №

1. ПРИОРИТЕТИ, ПРИНЦИПИ И КРИТЕРИИ, ЗАЛОЖЕНИ В НАСТОЯЩАТА СТРАТЕГИЯ

Предвид гореказаното Стратегията ПРЕДСТАВЯ ОСНОВНИТЕ ПРИНЦИПИ И ПРИОРИТЕТИ за развитието на специалност „Теология“ в тясна връзка с ПН 2.4. Религия и теология, но и предвид развитието на системата на ВО в РБ с хоризонт до 2030 г. Оттук се определят конкретни цели, дейности и мерки за тяхното изпълнение.

В СТРУКТУРЕН АСПЕКТ тя обхваща анализ на средата и на състоянието на специалност „Теология“ (в рамките на ПУ и ФИФ, както и в системата на ВО); представя обща визия за развитието на специалността; конкретни принципи за нейното изпълнение; основни цели, дейности и мерки на Стратегията, както и очаквани резултати от изпълнението ѝ.

1057от 20.12.2012 г.; Национална програма за реформи, актуализация 2016 г. Приета с Решение на Министерски съвет № 284 от 19.04.2016 г.; Национална стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 – 2030 (НСРНИРБ); Стратегия за развитие на висшето образование в Република България за периода 2014-2020 г.; Методология за стратегическо планиране в Република България Европа 2020: Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж; Рамкова програма на ЕК за научни изследвания и иновации.

В СЪДЪРЖАТЕЛЕН АСПЕКТ Стратегията е конструирана съобразно идентифицираните предизвикателства пред специалността през последните пет години, произтичащи от различни външни и вътрешни показатели и процеси, както в сферата на ВО, така и в академичния климат на ПУ и ФИФ.

При анализа и дефинирането на целите, дейностите и мерките са обхванати ключови процеси за ефективното функциониране на специалността (като поддържане и повишаване на качеството на образованието, развитие на научноизследователска и иновационна дейност, усъвършенстване на моделите на работа със студенти и подобряване на учебния процес, кариерно развитие на преподавателите, професионално ориентиране на студентите и др.).

КРИТЕРИИТЕ, според които е разгърната Стратегията са определени от обхвата и съдържанието предимно на следакредитационното наблюдение и контрол върху прилагането на вътрешната система за оценяване и поддържане на качеството на обучението и на академичния състав в НП 2.4. Религия и теология. По смисъла на опита от вътрешната организация на специалност

„Теология“, и предвид европейските стандарти, напомнящи за постоянната ни отговорност да повишаваме качеството на обучението сме убедени, че успехът в развитието на специалността е резултат от взаимодействието предимно между преподаватели, студенти и институционална среда. В този смисъл изпълнението на критериите е в пряка зависимост от политиката и възможностите на висшето училище (ПУ „Паисий Хилендарски“), както и от възможностите на административната среда, в която специалността функционира (ФИФ). Критериите акцентират върху политиката на ПУ и взимат предвид неговата визия за развитие на ПН и в частност специалност „Теология“ в две направления: преподаватели (дейност, реализация, научно и академично присъствие) и студентите (прием, развитие, дипломиране и реализация).

Възприемаме дадените критерии като инструмент, чрез който можем да осигурим ефективността на академичното и университетското взаимодействие и диалог между обслужващото звено специалност „Теология“ (катедрата по теология) и висшето училище (ПУ) в процеса на повишаване на качеството на обучението и научната дейност в специалността.

КРАЙНИЯТ РЕЗУЛТАТ е повишаването на качеството на обучение и научноизследователската дейност в специалност „Теология“ в ПН 2.4. Религия и теология.

В този смисъл БЕНЕФИЦИЕНТ на Стратегията е както преподавателският състав на обслужващото звено (катедрата по теология), така и студентите, обучавани в специалност „Теология“.

2. КОМПОНЕНТНА СТРУКТУРА НА СТРАТЕГИЯТА ПО ОТДЕЛНИ ПОКАЗАТЕЛИ

В настоящия документ на първо място е представен КРАТЪК АНАЛИЗ на динамиката на развитието на специалността главно през последните години. При анализа са отчетени констатациите на редица документи от проверки и оценки, както и информация от статистически източници и официални бази данни (голяма част от тях дадени въз основа на предходни акредитации на специалността), които показват тенденция на устойчиво развитие. Взети са предвид и някои недотам добре организирани дейности, предимно в областта на научните изследвания. Основна причина за този спад е обективна: липсата на последователна държавна политика за подкрепа на научните изследвания, а

оттам и намалели ресурси във висшето образование в резултат на икономическата криза и непоследователната политика на държавата към образователните институции.[2]

В този аспект Стратегията отчита и редица все още нерешени проблеми на национално и академично ниво, отразени в различни нормативни документи, които нямат особена промяна в статуса си, напр. от 2020 г., когато бяха фиксирани в НСРНИ (2020 г.): липса на съвременни методи на управление в държавните висши училища и научни организации. Това води до невъзможност за обновяване на научния състав, силно неблагоприятна възрастова структура на персонала и на стимули, в т.ч. и неатрактивни образователни програми и модули за младите хора в училищна и студентска възраст, които да ги подтикнат към научна кариера.[3]

В субективен план можем да отчетем постоянни период на преход в организирането на преподавателския състав, в кадровата политика на катедрата по теология и причини, свързани с динамиката и темпото на университетския живот и академичния живот във ФИФ. Това се изразява не само в хронично недофинансиране от страна на държавата,[4] но и в липсата на подходящи структурни реформи и дългосрочни приоритети главно в национален мащаб. Отчетено е задоволително развитие на специалността и предвид множеството затруднения, пред които е била изправена, тя е успяла да запази своята хомогенност и да създаде предпоставки за бъдещо развитие. Въз основа на това се предвижда наличната информация от гореспоменатите механизми за оценка да се използва за балансираното развитие на специалността, според потребностите на сегашната ситуация и според реалните възможности на

[2] Повече виж Стратегия за прилагане на резултатите от научноизследователската дейност на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ (СПРНДПУ), с. 3.

[3] Пак там, с. 4.

[4] Основна причина за упадъка на науката в страната е липсата на политическа воля за прекъсване на тази тенденция и на траен многогодишен ангажимент за подкрепа на развитието на научните изследвания. Това се изразява не само в ниското ниво на публично и частно финансиране, но и в недостатъци в нормативната уредба и поддържане на нисък социален статус на учените. Традиционно вината се прехвърля върху научната общност и нежеланието ѝ за реформи. От друга страна, липсата на стратегическа визия, адекватни мерки на национално ниво и финансов ресурс е пречка за провеждане на реформи в научните организации и институции, които желаят да ги осъществят. Повече виж НСНИРБ, с. 11.

обслужващото звено – катедрата по теология, ФИФ и ПУ с поглед към прогнозите за бъдещото развитие на пазара на труда.

ВЪВ ВИЗИЯТА, заложена в основата на настоящата Стратегия, са представени основните цели, които обслужващото звено на специалност „Теология“ си поставя за развитието на академичния и научния ѝ капацитет. Въз основа на тези цели са дефинирани отделни насоки на развитие, както и конкретни мерки и инструменти за тяхното практическо реализиране. Отделни компоненти на тези насоки са свързани пряко с препоръките от предходни акредитации, други са почерпани от опита до момента, трети са съобразени с актуалната ситуация на университетския, академичния и научния живот. Всички те са насочени да подпомагат осъществяването на приоритетите, залегнали в Закон за висшето образование (ЗВО), Закон за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), [Правилник за прилагане на ЗРАСРБ]; Правилник за развитието на академичния състав на ПУ (ПРАСПУ), Правилник за атестиране на академичния състав при ПУ] (ПААСПУ); на Иновационната стратегия за интелигентна специализация и Националната стратегия за висше образование и др. Нововъведенията, които си позволяваме да предложим, са пряко свързани предимно със сферата на научните изследвания и са логично продължение на част от тях. Те не се разглеждат в настоящата Стратегия, тъй като биха били обект на обсъждане в отделен документ.

ПРОГРАМАТА ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ЦЕЛИТЕ на Стратегията е групирана по основни показатели (сектори), очертани въз основа на визията, и посочва механизми за реализацията им, които ще бъдат прилагани от основното обслужващо звено – катедрата по теология към ФИФ на ПУ. Всеки показател е свързан с определени специфични цели, които ще допринесат за успеха в реализирането на Стратегията, както и дейности и конкретни мерки за постигане на целите.

Разбира се, осъществяването на целите е обвързано пряко с обективните фактори, спъващи развитието на образование и науката в страната през последните години: 1) финансовият фактор – от първостепенна важност за изпълнение на целите на Стратегията е засиленото и устойчиво финансиране на образованието и научноизследователската дейност от страна на държавата посредством серия от взаимосвързани и ефективни финансови инструменти. Когато тези инструменти не са балансирани и допълващи се, развитието на

специалността ще изостава като изолирана дейност със силно ограничени или недотам реализирани възможности. Допускаме дори наличието на отрицателен ефект. 2) постоянна и ефективна действаща законова и нормативна наредба за организиране на учебната и научноизследователската дейност на ВО. Този компонент се характеризира с нестихващ процес на динамика, изменения, допълвания и съдържателни промени във важни сектори на ВО, но и на науката като цяло. Подобни обстоятелства помагат от една страна да се разширява параметъра на действие и да се формира по-ясно изразена визия за развитието на научните изследвания. Едновременно с това затруднява развитието им в една добре планирана и организирана академична среда, защото такава няма.

3. НОРМАТИВНИ АКТОВЕ

Стратегията е разработена и приета в условията на действащи нормативни актове, обвързващи актуалната ситуация в ПУ и ФИФ, с отчитане на съответните показатели по отношение на ПН 2.4. Религия и теология, както и със спецификата на специалност „Теология“ и разполагането ѝ в цялостната политика на държавата във връзка със статута ѝ на хуманитарна специалност със специфичен профил. Тези характеристики са обвързани със серия от фактори, включително отчитащи качеството на обучението, реализацията на завършилите на пазара труда, оценката за научната дейност, както и получената оценка за програмна акредитация на ПН.

Стратегията е изготвена в съответствие с приоритетите и целите, заложени в базови законодателни и нормативни документи, които касаят цялостната организация за управление на качеството на учебния процес, научната и преподавателската дейности:

- Закон за висшето образование (ЗВО);
- Закон за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ)
- Правилник за прилагане на ЗРАСРБ;
- Европейска харта на учените;
- Стратегия „Европа 2030“;

- Националната програма за развитие „България 2030“;
- Стратегия за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021 – 2030 г.“ (СРВОРБ);
- Национална стратегия за учене през целия живот;
- Национална стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 – 2030 г. (НСНИРБ);
- Национална квалификационна рамка (НКР);
- Европейска квалификационна рамка за учене през целия живот (ЕКРУЦЖ);
- Стратегията отчита и препоръките на Европейската комисия за развитие на висшето образование, съдържащи се във:

• ЕК (2017) Съобщение за модернизация на висшето образование „Нов тласък за висшето образование в ЕС“ – COM(2017)0247;

• ЕК (2018) План за действие в областта на цифровото образование – COM(2018)22;

• ЕК (2018) Предложение за препоръка на Съвета относно насърчаването на общите ценности, приобщаващото образование и европейското измерение на преподаването – COM(2018)23;

• ЕК (2018) Предложение за препоръка на Съвета относно ключовите компетентности за учене през целия живот – COM(2018)24;

- Стандарти и насоки за осигуряване на качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG).

Инструменти за реализиране: в процеса на реализирането на дейностите, предвидени в Стратегията трябва да бъдат взети предвид следните инструменти: изменения и допълнения към Закона за висшето образование, Закона за развитие на академичния състав в Република България, Закона за насърчаване на научните изследвания и правилниците за тяхното прилагане; изменения и допълнения в решенията и постановленията на МС; национални програми в областта на ВО; национални научни програми; изменения в правилниците на висшите училища и др.

- **На ниво обучение във висшето училище (ПУ „Паисий Хилендарски“)**

Обучението в ПН 2.4. Религия и теология се обезпечава и администрира от ФИФ на ПУ, съответства на Стратегията за развитие на ПУ „Паисий Хилендарски“, Стратегия за прилагане на резултатите от научноизследователската дейност на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ (СПРНДПУ) и отговаря на изискванията, посочени в обновената и усъвършенствана през 2017 г. университетска Система за осигуряване и оценка на качеството на ПУ, чиито правила за функциониране са регламентирани в Правилника за устройството и дейността на университета, публикуван на официалния сайт на университета.

- **На ниво преподавателски състав се взимат предвид** следните законови и подзаконови нормативни актове:

Закон за висшето образование; Закон за развитие на Академичния състав в Република България; Правилник за прилагане на ЗРАСРБ.

Кариерното развитие на преподавателския състав в ПН 2.4. е регламентирано чрез Правилника за развитието на академичния състав на ПУ (ПРАСПУ), специфичните наукометрични изисквания на ФИФ и Правилника за атестиране на ПУ (ПААСПУ), Стратегия за развитие на ПУ.

4. ЦЕЛ НА СТРАТЕГИЯТА

В Стратегията за развитието на специалност „Теология“ в периода 2023 – 2028 г. планът за нейното изпълнение е организиран по специфичните цели, които осигуряват постигането на основната цел на Стратегията и съответните дейности, конкретните мерки и инструменти за тяхното реализиране. Последните са предмет на детайлен оперативен план за действие, където ще бъдат конкретизирани инструментите и индикаторите за постигане на предложените цели. Тези индикатори са съобразени с оценките на последната програма акредитация по ПН 2.4. Религия и теология, взети са предвид и опитът

дотук, както и обективната университетска и академична обстановка, в чийто контекст се разполага стратегическата визия за развитието на специалността.

Стратегията си поставя АМБИЦИОЗНАТА ЦЕЛ чрез бързо, мащабно и дългосрочно развитие на отделните отрасли и системи (учебна дейност, образователни програми, развитие на студентите, кадрова обезпеченост, разширяване и задълбочаване на спектъра на научните изследвания и проектни дейности и др.) да се превърне в привлекателен център за бъдещите кандидат-студенти, но и в конкурентно и динамично пространство за преподавателското тяло, обслужващо специалност „Теология“.

Като отговор на тези потребности могат да бъдат дефинирани следните ПОДЦЕЛИ на изготвянето на настоящата Стратегия:

1) да ОПРЕДЕЛИ профилната структура и съдържателната рамка на състоянието на специалност „Теология“ в момента и в съответствие с актуалната обстановка на развитието на ВО в Р България и в частност в ФИФ на ПУ; взема предвид и социално-икономическото развитие и потребностите на пазара на труда;

2) да ИДЕНТИФИЦИРА потребностите за развитие на наличния потенциал и на наличния ресурс от преподаватели и потенциални кандидат-студенти, отчитайки и възможностите за привличане и на чуждестранни студенти[5] и на българи, живеещи в чужбина;

3) да ПОДПОМАГА формулирането на механизми за балансирано развитие на отделните отрасли (учебна дейност, обучение, кадрова политика, научни изследвания и др.) според актуалните потребности и реалните възможности. Вземат се предвид също и контролирания от държавата

[5] През 2022 г. в ПН 2.4. Религия и теология броят на чуждестранните студенти е 11. Това представлява 0,1 % дял на чуждестранните студенти от всички чуждестранни студенти в Р България. Повече вж Национална карта на висшето образование в Република България, 2022 г., с. 22 (НКВОРБ). Актуализира Националната карта на висшето образование в Република България за 2022 г., приета с Решение № 538 на Министерския съвет от 2021 г., съгласно приложението. Обучението на чуждестранните студенти в специалност „Теология“ към ПУ се извършва съобразно заложените критерии в „НАРЕДБА за държавните изисквания за признаване на придобито висше образование и завършени периоди на обучение в чуждестранни висши училища“. Приета с ПМС № 168 от 14.08.2000 г., обн., ДВ, бр. 69 от 22.08.2000 г., изм. и доп., бр. 25 от 3.04.2009 г., изм., бр. 79 от 6.10.2009 г., изм. и доп., бр. 59 от 31.07.2010 г., бр. 102 от 22.12.2011 г., изм., бр. 62 от 12.07.2013 г., в сила от 3.07.2013 г.

субсидиран прием в държавните висши училища в съответствие с националните и регионалните потребности и с прогнозите за бъдещо развитие на пазара на труда.

ТЯСНО ФОРМУЛИРАНО, една от целите на настоящата Стратегия е тя да послужи като първичен документ и обобщаваща стратегическа база за организирането и контрола на административната, образователната, учебната и научноизследователската дейности в специалност „Теология“ във ФИФ на ПУ.

МЕХАНИЗЪМ ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ: предвижда се осъществяването на основната цел на Стратегията да се постигне посредством прилагането на комплекс от взаимосвързани и допълващи се практически приложими идеи и практики, съобразно спецификата на специалност „Теология“ и ПН 2.4. Религия и теология. Всички те оказват въздействие върху един или няколко компонента както на учебната дейност, така и на научноизследователската дейност и в частност на академичния живот на звеното (катедрата по теология към ФИФ на ПУ), обслужващо специалността.

Понастоящем Стратегията отчита необходимостта от интегрираност на целите на специалността с целите на ПУ и националните и европейски цели в областта на научните постижения, като се вписва в контекста на планираната от държавата политика за развитие на ВО и научните изследвания в страната.

5. СРОК ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Срокът за изпълнението на Стратегията обхваща периода 2023 – 2028 г.

6. НАЧИН НА ФУНКЦИОНИРАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Настоящата Стратегия:

1. утвърждава критерии за оценяването и изпълнението на отделните показатели в учебната и научноизследователската дейност на основното звено, обслужващо специалност „Теология“ (преподавателски състав) и неговите потребители (кандидат-студенти и настоящи студенти). Утвърждаването се

извършва в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване на качеството на обучението и научноизследователската дейност в европейското пространство за висше образование (описани в точка „Нормативни актове“);

2. утвърждава процедурите по тяхното разработване и приложение, и свързаната с тях документация (ако е необходимо);

3. предлага решения и конкретни модели (мерки) за развитието на подолу посочените показатели;

4. възлага на преподавателски състав (и студенти там, където е приложимо) изпълнението на същите;

5. осъществява връзки между преподавателски състав и студентско тяло, между отделни звена и институции (ако е необходимо) с цел изпълнението на заложените механизми за развитието на специалността;

6. посочва необходимите механизми за изпълнението на посочените подолу показатели.

7. ОРГАНИЗАЦИЯ, КОНТРОЛ И ОПЕРТИВНИ ДЕЙНОСТИ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Отчитайки специфичния характер на Стратегията и нейното определящо значение за успешното развитие на специалност „Теология“ на територията на ФИФ към ПУ, ОТГОВОРЕН ОРГАН за нейното изпълнение е преподавателският състав към катедрата по теология към ФИФ на ПУ. Той има следните функции при изпълнението на Стратегията:

- периодично обсъжда и приема конкретни стъпки за изпълнението на отделните показатели от Стратегията, включващи и дейности за подготовката и реализирането на следващите етапи;
- в края на всеки етап приема отчет за изпълнение и (ако е необходимо), дава предложение за актуализация на Стратегията (ако е необходимо) и ги представя пред Факултетния съвет за одобрение;
- координира изпълнението на заложените дейности;
- приема ежегоден отчет за изпълнението на дейностите по Стратегията;

- осигурява активното участие на други лица пряко или косвено свързани с изпълнението на Стратегията (научни работници и преподаватели, студенти и др.), които са ангажирани с изпълнението на целите и дейностите, предвидени в настоящата Стратегия.

- определя необходимите средства за изпълнението на дейностите в Стратегията.

ОПЕРАТИВНАТА ДЕЙНОСТ по изпълнение на Стратегията също се осъществява от катедреното звено, което:

- подготвя проекти на документите във връзка с изпълнението на Стратегията, които представя за разглеждане на своите заседания, включително и проекти за актуализация на Стратегията (ако това е необходимо);

- подготвя предложения за промени в някои пунктове от изпълнението на Стратегията;

- при подготовка на предложенията ги съгласува с други заинтересовани страни (Факултетен съвет, държавни органи, научни организации и висши училища, образователни институции, партньори от научната общност и ПН 2.4) според възникналите нужди и спецификата на предложението;

- взима решения по належащи въпроси с пълното съгласие на всички членове, които имат пряко отношение към подобряването на качеството на дейностите, свързани с развитието на специалност „Теология“; [6]

- оказва методическа помощ и подпомага дейностите на всички органи, институции и изпълнители, пряко ангажирани с реализирането на Стратегията.

КОНТРОЛЪТ по изпълнението на Стратегията се осъществява от Председателя на комисията, изготвила Стратегията.

[6] В съответствие със Стандарт 7. Управление на информацията: Брой управленски решения за подобряване на качеството на обучение, основани на проведени анализи. Повече виж Първични данни от ВУ за ПН / СРП, с. 6.

8. ЕТАПИ И ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕИНЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Изпълнението на Стратегията не може да бъде категорично разделено на определени хронологични етапи, защото заложените в него дейности са постоянни, траещи през целия период на нейното реализиране. По този начин се цели осигуряването на ефективно планиране, организиране и осъществяване на заложените дейности и контрола върху тях, както и отчитане на тяхното изпълнение. Ако все пак можем формално да определим някаква поетапност в нейното изпълнение, то тя трябва да бъде свързана с отделните сектори (учебна дейност, учебен план и учебни програми, научноизследователска дейност, публикационна дейност, проектна дейност и т.н.). Всеки от тези сектори е свързан с реализиране на част от специфичните цели на Стратегията и допринася за формиране на реалния и видимия облик на специалността в университетското и академичното пространство на ФИФ на ПУ.

ОЦЕНКАТА от изпълнението на всеки подобен етап се извършва на базата на предварително избрани и посочени ИНДИКАТОРИ (в зависимост от спецификата на сектора, в който се извършват), които трябва да бъдат постигнати на базата на:

- позицията на специалността в академичната общност на ФИФ към ПУ;
- изпълнение на Стратегията на ПУ и ФИФ;
- развитие на академичния състав;
- актуализиране на учебен план и учебна документация;
- динамично разгръщане на дейностите, заложени в поддържането на ОКС „Бакалавър“, ОКС „Магистър“ и ОНС „Доктор“;
- покриване на ежегодно определеният от МОН брой кандидат-студенти в специалност „Теология“;
- публикационна дейност в национална и международна бази данни;
- издаване и поддържане на сборник с научна продукция предимно в 2.4. Религия и теология, но и в интердисциплинарен план.

Индикаторите са определени в зависимост от политиката на ПУ и ФИФ, в частност на специалност „Теология“ в лицето на нейното обслужващо звено – катедрата по теология. Целевата им стойност трябва да бъде съотносима с целевата позиция на всички законови и нормативни документи, залегнали при изготвянето на настоящата Стратегия.

9. МЕХАНИЗЪМ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И ОТЧИТАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Механизмът за изпълнението и отчитането на настоящата Стратегия взема предвид същия, отразен в СПРНДПУ: при създаването на стратегическата част на документа са съблюдавани и следвани базовите принципи: бъдещо проектно финансиране, основано на потребностите, устойчиво развитие и интегрираност на мерките. Предвижда се изпълнението на Стратегията да бъде планирано в съответствие с възможностите за изпълнение и инструментите за финансиране на научноизследователска дейност на ПУ, а също и в зависимост от държавния бюджет, действащи национални оперативни програми, международни програми и др.[7]

10. АНАЛИЗ НА ИЗВЪРШЕНОТО ДО МОМЕНТА

Специалност „Теология“ има утвърдени традиции, налични достойнства и завоювана репутация на катедрата по теология през последните десет години. Всичко това е плод на усилията на всички нейни членове, но преди всичко на отличното, балансирано и стратегически правилно ръководство на катедрата. Обслужващото звено на специалността – катедрата по теология към ПУ „Паисий Хилендарски“, повече от десет години се е утвърдила като конкурентна академична и научно-изследователска общност, в която се апробира и изгражда висше богословско образование в страната.

За постоянното поддържане на високото образователно и научно ниво заслуга имат всички поколения

[7] Повече виж СПРНДПУ, с. 10.

преподаватели, преминали през катедреното звено и особено тези от постоянния преподавателски състав. От съществено значение за поддържането на добрия академичен климат, образователното и научното ниво са не само добрите организаторски способности на ръководителя на катедрата, но и безспорно неговия опит и усилия. Досегашният временно изпълняващ длъжността „ръководител на катедрата по Теология“ проф.д.н.к. Мария Шнитер, спомогна катедрата не само да се съхрани, но и да надгради академичния си престиж. Резултатът в недългата, но стабилна история на катедрата се свързва с достойното ѝ утвърждаване в хибридния научен профил на специалностите на ФИФ. Показател за това са преминалите атестации, оценки на колегията и вътрешно научно и академично развитие. Днес катедрата е стабилна, акумулирала сериозен потенциал, но и отворена към бъдещи предизвикателства, за което заслуга има целия преподавателски състав.

От началото на основаването си, до 2022 г. специалност „Теология“ от ПН 2.4. се вписва в стратегическите приоритети на ПУ „Паисий Хилендарски“ и ФИФ и е целяла да се вписва като основно звено в структурата на факултета, с широк обществен принос. Обучението по теология в Пловдивския университет започва през 1998 г. в отговор на обществените потребности; съобразно етнорелигиозната специфика на региона отначало обучението се провежда във Филиал „Любен Каравелов“ гр. Кърджали, а от 2008 година в Пловдив. АС на Пловдивския университет утвърждава с Протокол 8/21.11.2011 обособяването на катедра „Теология” към ФИФ в ПУ „Паисий Хилендарски”, прието от ФС на ФИФ с Протокол № 57/21.11.2011 година.

ОБРАЗОВАТЕЛЕН ПРОФИЛ

През изминалите години в ПН 2.4. Религия и теология ОКС „Бакалавър“ е функционирала една специалност „Теология“. Обучението в нея се е осъществявало първоначално в редовна и задочна форма, а в последствие само в редовна форма.

В ОКС „Магистър“ е функционирала също една специалност – „*Православие. Традиция и съвременност“.* Обучението в нея се е осъществявало в редовна форма.

През изминалите години специалност „*Теология“* е била привлекателна за студенти с изявени интереси в областта на християнските ценности и морал, които търсят път както към собственото си личностно израстване, така и към приложение на знанията и уменията си за усъвършенстване на обществото.

Не без значение е и регионът на гр. Пловдив, който се характеризира със специфични културно-религиозни характеристики. В него древната християнска традиция се развива наред с устойчивия модел на етнорелигиозна коекзистенция. Обучението на студентите по *Теология* в Пловдивския университет до момента е взимало предвид тези особености и е давало възможност за пълноценно оползотворяване на наличните кадрови, логистични и административни ресурси.

Обучението е съобразявано и със Стратегията за противодействие на радикализацията и тероризма (20152020 г.), което е послужило за извеждането на заключението, според което застрашаването на българските национални интереси и националната сигурност на Република България, включително и във връзка с обучението на наши граждани в религиозни образователни центрове извън страната, където се проповядва екстремистка идеология, явно налага съответно противодействие на радикализацията посредством адекватни мерки в сферата на образованието, включително посредством точно осмисляне на значението на богословското образование в изграждането на гражданското общество и съответните на това значение мерки за неговото подпомагане, като една от най-съществените от тях е вписването на ПН 2.4 *Религия и теология* в списъка на приоритетните специалности.

● Обучение на студенти в ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“

През изминалите години в ПН 2.4. са се обучавали стотици студенти, като само през периода 2016 – 2022 г. техният брой е над 110 студента.[8] Анализът на успеваемостта на студентите в процеса на тяхното обучение специалностите от направлението показва положителни тенденции и траен и устойчив среден успех на студентите от бакалавърската

[8] От тях не по-малко от 98 студента са обучавани в ОКС „Бакалавър“ в редовна форма на обучение и повече от 12 студента в

и магистърската програми. Успеваемостта под формата на съотношение между брой дипломирани и брой приети студенти на ПН 2.4. за периода 2016-2019 г. е средно

ОКС „Магистър“ в редовна форма на обучение. Актуална информация за индивидуалния профил на всеки студент от ПН 2.4. *Религия и теология* е достъпна в УИЦ и Учебен отдел.

89% за бакалавърските и 95 % за магистърските програми в ПН 2.4.

Специализацията на студентите отговаря на профила на ОКС „бакалавър“ и „магистър“ в ПН 2.4.

- **Учебен план и учебни дисциплини**

- В посочения период редовно се е извършвала актуализация на учебен план на специалността. [9] Направени са промени, свързани с желанието на студентите и препоръките на работодателите за по-голям брой часове по профилиращите дисциплини, които да дават на студентите нови специфични компетенции и по този начин да се разширят възможностите им за реализация.

- Учебните дисциплини в програмата ОКС „бакалавър“ Теология са осигурявали на студентите широка база за разгръщането на теоретически и практически знания по библейско, историческо, систематическо и практическо богословие и други хуманитарни дисциплини. Посредством тях се е целяло разгръщането на необходимите компетенции и умения за успешна професионална реализация на студентите.[10]

Програмата ОКС „магистър“ „Православие – традиция и съвременност“ е целяла включването на учебни курсове предимно в областта на систематиката, но предлага и възможност за по-разширен поглед към някои съвременни аспекти на практическото богословие. Програмата е разработена в съответствие с най-новите тенденции в

[9] Последният е направен през 2018 г. (Протокол No78/10.03.2014г. и актуализиран с Протокол No 122/04.06.2018 г. и Протокол No32/31.03.2014 г. актуализиран с Протокол No 29/ 06.07.2018 г.).

[10] В специалността е бил включен блок от педагогически дисциплини – съобразени с Наредбата за държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител” (file:///C:/Users/user/AppData/Local/Temp/nare

богословската наука за разкриване на църковните и чисто традиционни основи на православната ни култура и духовност, а интердисциплинарният ѝ характер отговаря на ориентирането към съвременните тенденции за диалог и придобиване на специални умения за изработване на иновативни решения в съвременната интерпретация на редица православни въпроси.

- **Включване на студентите в практически занимания, стимулиращи творческата им активност**

dba_kvalifikacia_uchitel-1.pdf НАРЕДБА за държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител“ Обн. - ДВ, бр. 89 от 11.11.2016 г., в сила от учебната 2017/2018 година. Приета с ПМС No 289 от 07.11.2016 г.|). Включените учебни курсове са осигурявали на студентите необходимата теоретична, психолого-педагогическа подготовка, както и достатъчно практикуми в реална образователна среда, които гарантират придобиването на професионалната квалификация „учител по Религия“.

Предвид спецификата на специалност „Теология“ и в рамките на учебния план, са изградени съответните практики със студентите. Практиките се провеждат в рамките на 5 дни в манастир след 2 и 3 курс, където се дава възможност на студентите да се запознаят от близо и да съпреживеят монашеският живот и да участват активно в богослуженията.

Много от преподаваните дисциплини включват изнесено обучение.[11]

В рамките на обучението се създават разнообразни по тематика и съдържание извънаудиторни проекти, в които студентите са били насърчени да вземат участие в различни изнесени семинари.[12]

[11] История на религиите – посещение на храмове и срещи с представителите на различни религиозни общности в Пловдив; Християнско изкуство – посещение на манастирите и църквите от Пловдивска епархия и иконата експозиция; ОПКИН – археологически разкопки, музеи и галерии. В часовете по „Иконопис – педагогически аспекти“ от 2015 г. се даваше възможност на студентите да участват в изписването на параклис „Св. Паисий Хилендарски“ при ПУ „Паисий Хилендарски“, гр. Пловдив. Към специалност „Теология“ е създаден студентски клуб по иконопис, в който студентите се запознават с вековните традиции на църковните изкуства, организират и осъществяват изложби и работилници за широката публика и училища.

[12] Наследството на Св. Пимен Зографски в Софийската Св. Гора – юни 2019, София; Семинар по Агиология „ Аспекти на светостта“ о. Корфу), международни проекти (Preserving the National Identity in Europe – Burgos, Spain.2018, “United good practice – Future

Системно са провеждани ежегодно студентски научни срещи (Кръгли маси под надслов „Православие – традиции и съвременност“), в които се включват колеги от всички богословски училища в страната, но също и от други хуманитарни направления. В резултат на това бяха издадени 6 тома със студентски и докторантски научни изследвания.[13]

Особено значение за създаването на позитивен публичен образ на студентите и катедрата по теология в акредитационния период имаше тяхното активно включване в проекта социални и образователни пространства. практически обучения за работа с различни публики,), доброволчество (Лекции за изучаване на Библията с групи от Дома за възрастни хора „ Св. Василий Велики”, Ден в музея – 1 юни 2019 РИМ – Пловдив, РАМ – Пловдив, ПНМ – Пловдив) и различни културни мероприятия.

[13] През периода 2016-2020 г. студенти от ПН 2.4. са взели участие в общо 39 научни проекта. Общият брой на участията на студенти е 301, което далеч надхвърля броя на обучаваните студенти в направлението за периода (94 а бакалавърската и 12 в магистърската програма), защото много от студентите са участвали в повече от един проект. През последните 5 г. всеки от студентите, в ПН 2.4. се е включил в национални и международни научноизследователски дейности средно 2.839 пъти, което е свидетелство за изключително високата активност на академичния състав в насърчаването и ръководството на студентската изследователска дейност.

„Студентски практики“, финансиран от МОН.[13]

Обобщено: в периода 2016 – 2020 г. студентите от ПН 2.4. са публикували общо 39 научни статии и монографии, от тях 25 в България и 14 в чужбина (предимно в сборници с материали от международни конференции.

● Участие на преподаватели и студенти в научно-изследователска и художествено-творческа дейност. Публикационна активност

Участието на преподавателите и студентите в научно-изследователската и художествено-творческата дейност винаги се е извършвало в съответствие със Стратегията за развитие и прилагане на

certainty in education in an uncertain world of changes”), обучения (Музеите като програми към музеите и културните институции в Пловдив, свързани с културно историческо наследство на града. В момента 5 студента от ПН 2.4 са включени в ОП „Студентски практики“.

[13] Във Фаза 1 по проекта работиха близо 90% от обучаемите, а във фаза 2 на проекта се включиха 35 студента, които разработиха и изпълниха образователни

резултатите от научноизследователската дейност в ПУ, Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2020, Правилника за НИД на ФИФ.

За периода 2016-2020 г. преподавателите и студентите в ПН 2.4. са взели участие във вътрешноуниверситетски, национални и международни проекти.[14]

Обективен индикатор за активната и продуктивна научноизследователска и художественотворческа дейност на академичния състав в ПН 2.4. е високата публикационна активност, която е съчетана с поддържане на високо качество на публикуваните резултати.[15]

Организирани са международни научни форуми, финансирани на проектен принцип от ФНИ по програмата „*Процедура за подкрепа на международни научни форуми, провеждани в Република България*“. Досега са реализирани две издания на конференцията – през 2017 и 2018 г. (проекти съотв. ДПМНФ 01/44 и ДПМНФ 01/32).

ИЗПЪЛНЕНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ПОСЛЕДНАТА АКРЕДИТАЦИОННА ПРОЦЕДУРА

ПКХНИ в решението от 15.06.2016 г. (протокол № 8) формулира три основни препоръки: 1. *Да се оптимизират учебните планове, така че те да бъдат фокусирани върху собствено богословската проблематика.* Срок за учебната 2017-2018 година; 2. *Да се обогати библиотечният фонд на*

[14] Общофакултетен вътрешноуниверситетски проект „Трансформиращото (се) село“ (ФП 17 - ФИФ 014) – 2017-2018 г.; Християнското и културно-историческото наследство на северозападна България – стратегии за съхраняване и транслиране на локални идентичности“ (КП 06 ОПР 05/6), финансиран от НФНИ към научната област „*Фундаментални научни изследвания по обществени предизвикателства*“, 2019-2021 г.;

[15] През периода 2016-2020 г. преподавателите, обслужващи ПН 2.4. са направили общо 301 научни публикации, т.е. средно по 14.33 на човек или около 3 публикации на човек годишно. Всеки от преподавателите има средно по 2.38 публикации с импакт фактор. При определен брой на публикациите на преподавател 14.33 за същия период, оказва се, че около 16.61% от публикациите са във високо авторитетни периодични издания.

специалността, като се обособи специална зала за основните, периодическите и критическите издания. Срок за учебната 20172018 година;

3. *Да се осигурят необходимите материално-технически условия за достъп до аудиториите на хора в неравностойно положение.* Срок за учебната 2017-2018 година.

Академичният състав на Катедра „Теология“ предприе следните действия:

По препоръка 1: В изпълнение на препоръката и след задълбочено обсъждане е приет и утвърден нов учебен план за специалност „Теология“, ОКС „Бакалавър“, редовна форма на обучение.[17]

Въведен е нов, актуализиран вариант на Учебния план, одобрено след обсъждане по надлежните инстанции.[18]

По препоръка 2: В изпълнение на дадената препоръка бяха взети мерки за попълване и разширяване на библиотечния фонд с богословска литература.[19]

По препоръка 3: Пловдивският университет е водещ партньор в дейностите по проекта ПЕРИМЕД. Специалност „Теология“ традиции и

[17] С Протокол №107 на ФС от 06.03.2017 година и Протокол №17 на АС от 13.03.2017, Решение № 24. За ОКС „Магистър“ учебният план е приет с Протокол №78 на ФС от 10.03.2014 година и Протокол №32 на АС от 31.03.2014, Решение № 29 и актуализиран с Протокол №122 на ФС на ФИФ от 04.06.2018 и с Протокол №29 на АС от 16.07.2018, Решение №26.

[18] На КЗ Протокол № 82 от 07.05.2020, ФС (Протокол № 139 от 08.06.2020 г.), АС (Протокол № 9 от 29.06.2020).

[19] Фондът е обогатен с обем около 450 тома. Беше създаден специализиран библиотечен фонд по теология в рамките на библиотеката на Факултета. Осигурен беше достъп от университетските компютри до специализираните реферирани и богословските периодични издания, които постоянно се актуализират и обогатяват. На разположение са в електронен формат значителен брой научни и справочни издания, както и рийдъри по отделни дисциплини. Това дава възможност на студентите и преподавателите от специалността да работят в по-добри условия и осигурява високо ниво на информираност относно новостите в научната област.

натрупан опит в работата с хора в неравностойно положение.[16]

В резултат на положените усилия Акредитационният съвет по процедури за САНК констатира, че в ПН

2.4. *Религия и теология* към ФИФ на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ изцяло са изпълнени препоръки 1, 2 и 3, формулирани в решението на Акредитационния съвет от
15.06.2016 г. (протокол № 8).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В периода 2016-2020 г. специалност „Теология“ към ПН 2.4. *Религия и теология* в Пловдивския университет се развива успешно, като осигурява устойчиво възходящо развитие на системата за обучение чрез поддържане на добро кадрово обезпечаване, на високо и постоянно нарастващо качество на изследователската дейност, системно интензивно включване на студентите в научните изследвания и разнообразни форми на извънаудиторна работа.

Едновременно с посочената обективна констатация, и опитвайки се да обмислим стратегията за бъдещото си развитие, предвиждаме и редица предизвикателства предимно от обективен характер:

- на първо място в национален мащабен план се задълбочава кризата от световната пандемия. Всички сектори на социалния и обществения живот са засегнати; затруднения започва да изпитва и ВО;
- рисков фактор за ВО и в частност за специалностите в направление 2.4. Религия и теология продължава да бъде демографската криза, при която оцеляването на редица специалности остава под въпрос;
- на трето място попада микроклимата в научната среда във ФИФ и отстояването на достойнствата и позициите на катедрата при динамичната и мащабна еволюция, предвид горните показатели;
- казаното дотук е тревожно, но се явява и най-важната предпоставка за допълнително ограничаване на възможностите на

[16] Само през последните 5 години са обучавани 9 студента с различна степен на

бъдещите студенти в тяхната професионална изява.

Отсега трябва да знаем, че успешното преодоляване на тези и други предизвикателства зависи от волята, амбицията, старанието и успешното вписване на всеки един от нас в делото и в мисията на катедрата. Това е важно

нетрудоспособност, като 5 от тях с над 70% нетрудоспособност.

не само заради нейното достойнство и авторитет, но с оглед на традицията в богословската наука. Вече сме навлезли във втория епохален период на развитието на 100-те години богословска наука в България и, като най-младата катедра на това поприще, не бива да се оказваме бездомни в собствените си среди. Това означава да положим максимално усилия да защитим присъствието на богословската наука в интердисциплинарното научно пространство и въпреки надвисналите опасности в академичен и национален план.

Това също означава да заявим готовността си да работим за утвърждаването на достойнството и авторитета на специалност „Теология“, утвърждавана в катедрата по теология в дух на разбирателство, с максимално ограничаване на работата ни „на две скорости“, на прозрачност и единство в мисленето, действието и поведението ни. Ако до този момент сме показали, че това е възможност, бихме могли да го постигнем и оттук нататък.

РАЗДЕЛ II

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

В раздел II „Общи положения“ се определят:

- приоритетни области за ефективното развитие на специалност „Те-ология“
- основните принципи;
- прогнозни цели и дейности;
- предстоящите задачи в развитието на специалността;

Посочените аспекти следва да се разглеждат като модели при осъществяването на учебните, образователните, административните и научноизследователските дейности, които служат за инструмент в повишаване на качеството на работата преподавателския състав, както и на потребителите на резултатите от обучението (студентите в специалността).

ИЗХОДЕН ДОКУМЕНТ при формулирането на отделните показатели по-долу, е заложена „Стратегия за развитие на висшето образование в Република България 2021 – 2030 г.“ (СРВОРБ). По-конкретно приоритетните области, целите и основните принципи в настоящия раздел взимат предвид:

- постиженията в традициите и опита в обучението и в научните изследвания в развитието на специалността до момента;
- основните маркери в СРВОБ, свързани с учебната и с научноизследователската дейност в контекста на общоевропейските и глобалните процеси, но и в частност с визията на ПУ за развитието на отделните ПН;

- интегративните връзки между изследователската и учебната дейност, които целят обучение, основано на съвременните принципи и изисквания в ПВ 2.4., както и в академичната общност на ПУ и ФИФ;

- реалните възможности за приложението на гореизброените в една адекватна на съвременния контекст на ВО, университетска среда.

Следва да бъдат взети под внимание не само актуалните стратегически маркери, въз основа на които се определя резултатността на отделните показатели, но също и реалните отрицателни фактори, които могат да доведат до обективни затруднения в реализирането на посочените показатели.

В най-общ план можем да посочим следните фактори:

1) постоянно „моделиращите се“ законодателни и нормативни наредби, свързани с развитието на ВО в страната и опитът за въвеждане на европейски изисквания и стандарти, които не във всички случаи създават ефективни механизми за действие. Оказва се, че ВО в страната през последните десет години е в процес на постоянно догонващо развитие, с динамика която по-скоро постоянно фиксира нови цели, отколкото да дава реални практически възможности за тяхното реализиране;

2) намаляване на броя на кандидат-студентите, свързан със занижаването на критериите за прием. Оттам масовият безкритериален прием на студенти занижава качеството както на обучението, така и на крайния резултат на полученото[17] богословско образование;

3) липсата на пряка връзка между предлаганото знание принципно във ВО, спрямо потребностите на пазара на труда;[22]

4) изключително ниското ниво на финансирането на научната дейност,[18] отчетено с ниски субсидии за научна дейност, което се явява

[17] Пак там, с. 20. [22]

Пак там, с. 24.

[18] Отразени са общо под 8 млн. лв./год. за 2020 г. за всички висши училища), което е с пренебрежим дял спрямо субсидията за обучение (над 400 млн. лв./год.). Повече виж: „Стратегия за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021 – 2030 г.“ (СРВОРБ) (https://www.mon.bg/bg/143), с. 8.

недостатъчно силен мотив за развитие на научната дейност принципно във висшите училища. Това обстоятелство ни провокира да привличаме допълнителни източници за финансиране в случаите, в които можем да го реализираме на практика. Като пример за подобен резерв можем да посочим различните научни програми, отпускани ежегодно, в които се подразбира, че катедреното звено, обслужващо специалност „Теология“ също трябва активно да участва. Не се вземат предвид спецификата на направлението и адекватните възможности;

5) занижените изисквания за академично израстване в много висши училища доведоха до „девалвиране“ на академичните звания; публикуването на статии в маргинални издания с единствена цел да се натрупа необходимата бройка за следващата стъпка в академичната йерархия, също рефлектира отрицателно върху качеството на научната продукция.[19] В този пункт трябва да положим усилия за засилване на качеството в процеса на академичното израстване на членовете на преподавателския състав на катедрата по теология.

ОБОБЩЕНО ДО МОМЕНТА: на фона на ясно изразения профил на ФИФ, катедрата по теология изпъква като структурно звено, което допълва, доразвива и разширява университетското измерение на хуманитаристиката във ФИФ тъкмо чрез своя специфичен профил в ПН 2.4. Религия и теология. Паралелно с това интердисциплинарните характеристики на преподавателския екип, а също и включването на учебни дисциплини с широкоспектърен хуманитарен профил, разширяваме сферата на научното познание с различни аспекти (богословски, философски, исторически). Това обстоятелство обуславя спецификата на учебния процес, която е свързана вече и с изграждането на интердисциплинарни умения и компетентности не само за студенти, но и за преподаватели.

През последните години в катедрата се извършиха значителни промени: 1) в кадрово отношение бяха открити и обезпечени няколко конкурси за редовни преподаватели (доктори и доценти); 2) в научен план

[19] Пак там, с. 28.

бяха подготвени и приключени успешно няколко научни международни проекта, конференции, симпозиуми и др.; 3) учебната дейност се характеризира със стабилизиране в структурно и съдържателно отношение, изготвяна на нов учебен план по специалността, нови учебни програми; в момента се правят постъпление и за откриване на нова специалност.[20]

Предстои период, в който постигнатото трябва да се доизградени, а постигнатите успехи – да се умножат.

СЕКТОР 1: ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ ЗА ЕФЕКТИВНОТО РАЗВИТИЕ НА СПЕЦИАЛНОСТТА

Приоритетните области за развитието на специалността, посочени в настоящата Стратегия, съвпадат с приоритетните области, необходими за развитието на ВО в страната, отразени в СРВОРБ:[21]

- ОБЛАСТ 1: УЧЕБНА ДЕЙНОСТ – цели разработването на устойчив механизъм за развитието на отделни компоненти в ОКС „Бакалавър“, ОКС „Магистър“ и образователната и научна степен „Доктор“, като напр. осъвременяване на настоящите, но и създаването на нови учебни програми в ПН 2.4. и в частност в специалност „Теология“, актуализиране на учебните планове (в случаите, в които това е необходимо);
- ОБЛАСТ 2: ОБУЧЕНИЕ НА СТУДЕНТИТЕ В П.Н. 2.4. РЕЛИГИЯ И ТЕОЛОГИЯ – цели да подобрява периодично организацията и резултатността от обучението чрез различни механизми, напр.: въвеждането на съвременни, гъвкави и ефективни форми и методи на обучение;
- ОБЛАСТ 3: НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ – цели да активизира публикационната и проектната дейности в научноизследователската сфера, според спецификата на специалността и

[20] Последното съвпада със Стандарт 2. Разработване и одобряване на програмите: Брой новооткрити специалности за периода, чл. 80, ал. 3 от ЗВО. Повече виж Първични данни от ВУ за ПН / СРП, с. 3.

[21] Пак там, с. 2.

ПН 2.4., според възможностите на висшето училище (ПУ) и ФИФ и преподавателския състав на катедра „Теология“;

- ОБЛАСТ 4: ВРЪЗКАТА ОБРАЗОВАНИЕ-НАУКА-КРАЙНИ

ПОТРЕБИТЕЛИ – предлага възможности за стимулиране на активността на преподавателския състав и студентското тяло към специалност „Теология“ с цел резултатното им включване в изграждането на пълноценно развита мрежа „образование-наука-крайни потребители“.

СЕКТОР 2: ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

Основните принципи, на които се базира настоящата Стратегия, са съгласувани целите и дейностите за развитието на специалност „Теология“, с посочената по-горе нормативна и законодателна база, както и с вътрешноинституционалния живот на катедрата по теология, в контекста на живота във ПУ и в частност във ФИФ. Те определят общата рамка на учебната, академичната и научно-изследователската дейности и са тясно свързани с мисията и целите на специалност „Теология“.

Общи административни принципи

Общите административни принципи могат да бъдат сведени до следните:

- съобразяване с установените и приложими закони, постановления и нормативни наредби, които пряко касаят административния и университетския живот, както и учебната и научно-изследователската дейност на преподавателския състав, обслужващ специалност „Теология“ и ПН 2.4. Религия и теология;

- стремеж към постоянно подобряване на качеството по отделните показатели на дейностите, заложени в специалността, реализирани чрез преподавателското тяло на катедрата по теология, като нейно главно обслужващо звено в ПУ и в частност – във ФИФ;

- съобразяване на настоящите и бъдещите дейности на специалността с европейската и световната практика в административен, учебен и научно-изследователски аспект;

- уважение към институционалната автономия и академичната свобода на преподавателския състав и на студентското звено;

- публична отговорност и отчетност за извършеното в перспективата на подобряването на академичния и университетския живот на всички, пряко отговорни за бъдещето на специалност „Теология“.

Етични принципи

На базата на изброените по-горе общи административни функции могат да бъдат изведени етичните принципи, осигуряващи вътрешния механизъм на качеството и резултатността на дейностите, заложени в Стратегията.

Развитието на специалност „Теология“ трябва да се основава безусловно на следните етически принципи:

- законност, безпристрастност и добросъвестност, независимост, обективност и честност, компетентност, прозрачност, отговорност, конфиденциалност, и диалогичност.

Всички те трябва да бъдат видими в работата на преподавателското тяло и на потребителите на резултатите от тази работа – студентите в ПН 2.4. Религия и теология, както и от всички (пряко или косвено) участващи в развитието на специалността. Изпълнението на посочените принципи предполага, че всеки, който е включен в този режим на действие, е длъжен да се съобразява с тях, като:

- изпълнява задачите си при спазване на нормативната уредба в сферата на ВО и административното обслужване;

- изготвя добросъвестно възложените му задачи и дава мнения и заключения, без да взема пристрастна страна при формулирането на решени-
ята;

- осъществява дейността си независимо от различни фактори или външен вид натиск, като се ръководи единствено от законови, академични и професионално-етични критерии и норми.

Принципи на вътрешнокатедрения живот

Вътрешното развитие на специалност „Теология“ се администрира от основното научно звено (катедра „Теология“), като най-пряк отговорен изпълнител на Стратегията за нейното развитие. Принципите за развитието на вътрешнокатедрения живот на катедрата по теология гарантират точното и адекватно изпълнение на целите и задачите, заложени в настоящата Стратегия. Те задължават морално нейните членове да вземат предвид следното:

- при изпълняване на заложените целите и задачи да се правят изводи и заключения, както и препоръки, които се основата само на обективна информация, на предварително задълбочено проучване и точно проверени факти и данни, като избягва каквито и да било предварителни нагласи и умозаключения;

- всички изводи и практически изпълнени дейности, подпомагащи развитието на специалността, трябва да показват високо ниво на професионална компетентност;

- преподавателското звено, обслужващо специалност „Теология“ да консолидира предложенията помежду си, като се консултира и с външни експерти (в случаите, в които това е необходимо) и предлага решения, основаващи се на признати стандарти в академичния и университетския живот, в областта на ВО, в публичния сектор и др.;

- да се показва професионална отговорност и умения за изслушване и наблюдение, търпимост и уважение към участниците в съответния диалог и при взимането на конкретни решения;

- да бъдат приети само тези изказвания, които доказват аргументирано изводите и заключенията от направените предложения по съответен казус по надлежния ред. До тях трябва да се достига на базата на

обективност и добросъвестност, да не се крият или подменят важни данни, факти и информация, която да бъде в ущърб на развитието на специалността;

- да се спазва конфиденциалност при набавянето, предоставянето и използването на важни данни и факти, свързани с вътрешния живот на катедрата по теология, от гледна точка на нейната функция като официално обслужващо звено специалност „Теология“;

- всеки член на преподавателския състав е длъжен да съдейства за поддържането на дух на екипност и безпристрастна диалогичност, като едновременно с това цели да оценява адекватно различните гледни точки на участниците при конкретно обсъждане на възникнал проблем. Всички, включени в този процес са длъжни да проявяват съпричастност и умение за работа в екип.

Принципи, отнесени до т.нар. „публичен“ сектор на взаимодействие на специалността с публичния сектор

Принципите, отнесени до т.нар. „публичен сектор“, маркират механизмите за действие с различни публични (образователни, институционални и др.) сектори. Те се изразяват в сътрудничеството между държавни институции, висши училища и потребителите на кадри и изобщо всички пряко или косвено включени страни в развитие на специалност „Теология“. Този аспект е свързан и с политиката на ПУ във връзка с разпознаваемостта и прилагането на резултатите (напр. от научната област) в публичния сектор.[22] В контекста на гореказаното, могат да бъдат посочени следните принципи:

- запазване на приемствеността в 100 годишния опит на богословската наука в страната, основана на академичните традиции и установените добри практики в академичния и научния живот, съчетани с адаптивност по отношение на променящите се условия на средата и възникващите предизвикателства в отделните сектори;

- обективност и безпристрастност и единство при вземането на решения, които са съгласувани с всички членове на катедрата и не

[22] Повече виж Цел 2 от СПРНДПУ, с. 7 и 8.нац

накърняват честта и достойнството на университетската институция (ПУ), академичната общност, в която се ситуира специалността (ФИФ), както и основното обслужващо специалността, звено (катедрата по Теология);

- гарантиране на академична автономия, но и автономия в утвърждаването на НП, съчетани с обществена отговорност за постигнатите резултати;

- отговорност, прозрачност и отчетност при предлагането и съгласуването на различни идеи, дейности и решения, в полза на изграждането на единен стандарт на действие;

- иновативност и креативност при дефинирането и прилагането на ефективни и ефикасни решения на проблемите.

Професионално поведение

В духа на принципите и ценностите, описани по-горе, всички участници в развитието на специалност „Теология“ са длъжни да изпълняват своите задължения и да спазват следните правила на поведение:

- действията на всички, пряко ангажирани с развитието на специалността да бъдат съотносими към дейностите на действащото българско законодателство;

- да изпълняват преподавателските и университетските си ангажименти като следват поведение, което на уронва престижа на институцията към която принадлежат (ПУ и ФИФ) и не допуска на работното си място поведение, което е несъвместимо с добрите нрави и уронва достойнството и авторитета на евентуални засегнати в конкретни ситуации;

- полагат усилия за непрекъснато професионално развитие – да усъвършенстват своята професионална, етическа и административна компетентност в зависимост от отговорностите, с които е натоварен при осъществяването на определени задачи;

- избягване на конфликт на интереси – в подобни случаи, се действа съобразно надлежната и приета законова и нормативна база;

- при възлагането на служебна задача, нейното изпълнение може да доведе до конфликт между служебни задължени и частни интереси (задължения). В подобни ситуации засегнатият уведомява ръководителят на катедрата писмено, както и всички членове на катедрата. Не се допуска системно отсъствие от инициативи, пряко свързани с развитието на специалността в отделни дейни сектори (катедрени заседания, комисии и важни университетски и катедрени мероприятия);

- да не се допуска лично и институционално облагодетелстване. Това означава да не се създава поводи финансова зависимост или друга обвързаност с лица и организации, както и да се искат или приемат услуги, пари и други облаги, които могат да повлияят върху безпристрастното и независимо развитие на специалността, а също и върху обективността при изпълнението на административните и университетски задължения;

- зачитане на правото на интелектуална свобода – всички лица, включени в развитието на специалност „Теология“ трябва да спазват и да поощряват свободата на мисълта и словото на всички останали, да не оказват влияние върху мненията на останалите членове, освен чрез допустимите средства на обоснованата аргументация;

- всички решения, свързани с развитието на специалността трябва да се вземат демократично, въз основа на сътрудничество, консенсус и диалогичност, до които се достига по пътя на активната и безпристрастна дискусия;

- да споделят своя опит с колегите, своите знания, да подкрепят развитието на специалност „Теология“ с обективни и безпристрастни дейности и методи, както и с формирането и разпространението на резултатите от тези дейности.

СЕКТОР 3: ПРОГНОЗНИ ЦЕЛИ И ДЕЙНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕТО НА СПЕЦИАЛНОСТ „ТЕОЛОГИЯ“

Развитието на специалност „Теология“ е обвързано пряко с развитието на катедра „Теология“. Предвид пряката връзка можем да изведем следната ИЗХОДНА ЦЕЛ с научно-приложен характер:

Специалност „Теология“ се развива паралелно с утвърждаването и завоюването на университетския престижи и научното достойнството на катедреното звено и работата му в сферите на учебната, научно-изследователската и академичната дейности, реализирани в ПУ и ФИФ. Последното се постига чрез надграждане на дотук постигнатото, обогатяването и разширяването на секторите с актуални и адекватно приложими дейности, свързани с реализирането на конкретни инициативи, включващи всички заинтересовани страни в този процес.

Конкретните цели за развитието на специалността са заложени в раздел III „Учебна дейност“, раздел IV „Научноизследователска дейност“ и раздел V „Академични дейности“.

ДЕЙНОСТИТЕ, предвидени за постигането на изходната цел се обособяват както следва:

- учебна дейност;
- научно-изследователска дейност;
- академични дейности;
- развитие на академичния състав.

Правилното изпълнение на заложените цели и дейности е в пряка обвързаност с прозрачната, ефективна и екипна работа между катедреното звено, което обслужва специалността, и основните потребители на нейните цели – студентите в ПН 2.4. е регламентирана в следната законова и нормативна документация: Стратегия за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021 – 2030 г. (СРВОРБ); Закон за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Кодекса за професионално поведение при подбора на изследователите (КППИ); Национална стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 – 2030 (НСРТИРБ); Правилник за развитието на академичния състав на ПУ
(ПРАСПУ); Правила и нормативи за научноизследователската дейност на преподавателите (ПННДП) и Правилник за атестиране на академичния състав при ПУ (ПААСПУ).

ОСНОВНИ ЦЕЛИ В СЕКТОР „УЧЕБНА ДЕЙНОСТ“

- повишаването на броя на кандидат-студентите и на качеството при техния подбор;
- изграждането на механизъм за работа между преподавателския състав на специалността и средните училища;
- периодично обновяване на актуалната информация за проследява-нето на движението на професионалната реализация на завършилите;
- въвеждането на студенти практики/стажове;
- изготвяне на ежегодни срещи на студентите и преподавателите от катедрата с представители на фирмите и на организациите, които проявяват интерес към специалността;
- популяризиране на възможността за предлагането на подходящи магистратури в направление 2.4. Религия и теология, както и за евентуални следдипломни квалификации;
- разширяване на спектъра от предлаганите бакалавърски и магистърски програми;
- актуализиране на бакалавърските и магистърските програми в ПН 2.4. Религия и теология;
- цялостно повишаване на качеството на образователната дейност в специалност „Теология“;
- увеличаване на привлекателността и на конкурентоспособността на специалността, както предвид спецификата на ПН 2.4., така и с оглед на съвременните изисквания в сферата на ВО в страната;
- повишаване на участието на студентите в международни и чуждестранни програми за обмяна на опит, практики и стажове.
- индивидуална работа с талантливи студенти от ПН 2.4. и привличането им за работа в изследователски екипи;

- провеждане на научни сесии и научни семинари, обслужващи обучението на студентите в специалност „Теология“;
- планиране на дейности, подкрепящи творческата активност на сту-дентите;[23]
- актуализиране на учебното съдържание на учебните програми по отделните дисциплини (когато и където това е необходимо);
- периодично обновяване на текущи семестриални и годишни тес-тове, както и други форми на оценяване (в случаите, в които са налични такива);
- насърчаване на преподавателите в използването на разнообразни форми и методи на преподаване, включително в електронна;
- целенасочена работа за популяризиране и представяне на възможностите и предимствата на специалността от професионалното направление сред потенциалните обучаеми в различните форми и степени на обучение.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ В СЕКТОР „НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ“

- разработването на публикации и научноизследователски проекти, които надграждат досегашните научни ресурси в специалността и ги обвързват с учебната среда като един от основните потребители на техните резултати;
- теоретични и практико-приложни изследвания в научноизследователската и образователната сфери, които имат отношение към утвърждаването на връзките с други образователни институции (ВУЗ-ове, училища и др.), като вторични потребители на техните резултати;
- преподаването на актуални знания в областта на теологията. Тази цел е в синхрон с целите на институционалната Стратегия на ПУ за

[23] В съответствие със Стандарт 3. Обучение, преподаване и оценяване, фокусирани върху студента: Брой дисциплини, в които са планирани дейности стимулиращи творческата активност на обучаваните . Повече виж Първични данни от ВУ за ПН / СРП, с. 4.

определяне на ключовите стратегически подходи в условията на ограниченост на ресурсите и постигане на максимален ефект;

- участие на преподавателския състав в национални и международни научни мрежи, програми и инициативи;[24]

- насочване на научноизследователската работа в предметната област на ПН 2.4. Религия и теология към актуални тематични направления, както с оглед на тяхната практическа приложимост;

- активизиране на участието на преподавателите и студентите от ПН и включването им в екипи за реализация на общи научноизследователски дейности;

- използване на научната инфраструктура ПУ за развитие и поддържане на портфолио от интердисциплинарни изследвания с участието на членове на катедрата (при предварително създадени услови от страна на ПУ);

- поддържане на преподавателска и студентска активност в създаването на колективи и изграждане на успешни работни взаимоотношения с ключови партньорски организации за провеждане на съвместни научноизследователски дейности (според възможностите);

- издаване и поддържане на актуален академичен научен сборник, включен в Национален референтен списък на българските научни издания с научни рецензиране. Сборникът се явява своеобразен исторически (и не само) архив на научната дейност на обслужващото звено (катедрата по теология), но и на нейния вътрешен живот. Да бъде сформиран екип, пряко ангажиран с тази дейност.[25]

---

[24] Тази цел е в пряка връзка с критерий 5.2. „Научно-изследователската и художествено-творческата дейност на академичния състав и участието на студентите и докторатите в нея“ от „Критерии за програмна акредитация на професионално направление/специалност от регулираните професии в съответствие с ESG- част 1 (1-10) и по смисъла на чл. 78, ал. 3 от ЗВО“ (НАОА), с. 7.

[25] В съответствие със Стандарт 5. Преподавателски състав, 5.2.: Научноизследователска и художествено-творческа дейност на академичния състав и участието на студенти и докторанти в нея. Брой научни публикации на преподавател в

- стимулиране на публикуването на научни статии във водещи международни академични издания и на включването на издаваните в Република България научни списания в международни бази с данни за научна литература;[26]

- повишаване на количеството и качеството на научните изследвания, свързани с проблеми от регионално и национално значение, което е заложено като цел в СПРНДПУ[32] и в НСРНИРБ;[33]

- стимулиране на изготвяне и издаване на учебници, учебни помагала и монографични трудове.[34]

- участието на преподавателския състав във вътрешноуниверситетски проекти, които предоставят възможност за изграждането на мултидисциплинарни екипи за колективни научно-изследователски проекти. Това се отнася най-вече за проекти с фундаментален характер (национално богатство и ценности,[35] опазване на културното, религиозното и националното нематериално и материално наследство[36] и т.н.).

- включването на преподавателския състав в проекти с фундаментални научни изследвания, като основен източник на националната (но и на международно видимата) научна продукция, по която се оценява научното ниво на ПН 2.4., а оттам и нивото на научна дейност, разгърнато в специалността.

- израстване в академичното, научното и кариерното развитие на преподавателския състав, в съответствие с нуждите на катедрата по теология и с възможностите на ПУ;

- участия в обучение за повишаване на квалификацията, в съответс-твие с нуждите на катедрата по теология и възможностите на ПУ.[37]

издания от националния референтен списък. Повече виж Първични данни от ВУ за ПН / СРП, с. 5.

[26] Тази цел съвпада с целите в НСНСРБ: Дейност 5.1. Въвеждане на временна програма за насърчаване на публикуването в авторитетни международни списания с импакт фактор/ранг и повишаване на видимостта на публикуваните резултати; Дейност 5.2.

Насърчаване на публикуването в международно реферирани научни списания НСНСРБ, с. 51.

[32] Повече виж Цел 3. Фокусиране върху регионалните приоритети и потребности; Мярка 3.1.1. Създаване на мрежи, партньорства и консорциуми, насочени към решаването на проблеми с регионална значимост. СПРНДПУ, с. 9.

[33] НСНСРБ, с. 29.

[34] СПВОРБ, с. 45.

[35] Една от целите за развитието на научните изследвания, заложена в НСРНИРБ е Повишаване на количеството и качеството на научните изследвания, свързани с проблеми от регионално и национално значение (Специфична цел 6). Пак там, с. 51.

[36] Посочената цел е взета предвид Приоритет 3.2. Регионална култура и история и Мярка 3.2.1. Провеждане на изследвания, съобразени с характерни за региона културно-исторически особености, приложими в регионален, национален и международен аспект. Повече виж СПРНДПУ, с. 9.

[37] Назованата цел съвпада със Стандарт 1. Политика за осигуряване на качеството, формулиран НАОА. Повече виж Първични данни от ВУ за ПН/СРП, с. 3.

- провеждане на международни научни събития с интердисциплина-рен характер;
- провеждане на форми на продължаващо обучение (квалификация, преквалификация, специализация), в зависимост от условията и възможностите в ПУ и ФИФ;[27]
- да се приложат добри практики в преподавателската и научната сфера на работата на преподавателския състав.

СЕКТОР 4: ПРЕДСТОЯЩИ ЗАДАЧИ

Предстоящите задачи пред специалност „Теология“ в настоящата Стратегия са пряко обвързани с поставените цели и могат да бъдат възприети като механизми за развитието и подобряването на учебния,

[27] В съответствие със Стандарт 2. Разработване и одобряване на програмите: Брой новооткрити специалности за периода, чл. 80, ал. 3 от ЗВО. Повече виж Първични данни от ВУ за ПН / СРП, с. 3.

образователния и научноизследователския климат в специалността. Те се обуславят от две важни глобални области, съобразно които следва да бъдат поетапно планирани и практически реализирани:

● С оглед на последната и предстоящи акредитации на ПН 2.4. Религия и теология – приоритети и недостатъци

Предвид ситуирането на специалност „Теология“ в ПН 2.4. Религия и теология, една от важните глобални области, с която се съизмерват както целите, така и задачите в развитието на специалността, е акредитацията на ПН. Поради това обстоятелство отделните компоненти в Стратегията вземат предвид работата по развитието на посочените показатели от НАОА: стандарти, критерии, качествени индикатори и количествени индикатори.

КОНТЕКСТУАЛЕН ФОН: Във връзка с назованата система за оценяване, трябва да отчетем и още един обективен факт – въпреки промените в системата за външно оценяване и акредитация от НАОА не се достигна до желаното диференциране на висшите училища, защото почти всички са получили институционална оценка над 9 и същото важи за акредитацията на професионалните им направления.[28] При прилагането на променените индикатори за измерване на качеството на във ВУ, съобразно Европейските стандарти, не е налице унифицирана система, която да предоставя обективни числови стойности и да ги обвързва с даваната оценка, което води до прояви на субективизъм от членове на експертните групи, постоянните комисии и Акредитационния съвет. Липсата на стандартизирана методика за оценяване на качеството позволява масовото поставяне на завишени оценки, а в отделни случаи и до очевидно несправедливи съотношения на оценките за различните ВУ в едно и също професионално направление.

Посоченият факт е от изключителна важност, защото съобразно него предстои измерването на качеството на постигнатото в ПН 2.4. и в частност на развитието на специалност „Теология“ пряко реализирано чрез усилията

[28] Пак там, с. 31.

на преподавателите от катедреното звено (по различни показатели), през следващите години.

Този въпрос има и вътрешна, лична и субективна страна: качеството на резултатите и изпълнението на отделните показатели е свързано до голяма степен с активното, честно, принципно и безпристрастно участие на преподавателското тяло в реализирането на заложените цели и дейности.

- **Самостойното и независимо, от субективни фактори, развитие на специалност „Теология“**

Изхождайки от факта, че специалност „Теология“ се развива в ПН 2.4. Религия и теология, трябва да вземем предвид спецификата на самата специалност и нейното позициониране както в самото направление, така и в университетския климат на ПУ и ФИФ. Бъдещите усилия на обслужващото специалността звено – катедрата по теология, трябва да бъдат в посока нейното самостойно запазване. Това означава удържане както статута на направлението, така и самостойното развитие на специалността. Ако предстои въвеждането на хибридни дисциплини или специалности (които включват преподаватели от различни научни области и професионални направления), това да става с много внимателен подбор и не в ущърб на единственото водещо направление 2.4. Религия и теология. Различните предизвикателства пред нас тепърва ще поставят под въпрос самостойното ни съществуване, което трябва да отстояваме принципно и безкомпромисно.

Въз основа на поставените по-горе цели (с. 33 и 34), както и от гледна точка на двете глобални области, съобразно които се извеждат целите, могат да бъдат формулирани следните ЗАДАЧИ:

ОСНОВНИ ЗАДАЧИ В СЕКТОР „УЧЕБНА ДЕЙНОСТ“

- завишаване на изискванията при подбора на кандидат-студентите;
- създаване на хибридна бакалавърска програма;

- разширяването на спектъра на обучение – от ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“ – към „Доктор“;
- подкрепа на образователни и научни програми с прилагането на съвременни методи за научни изследвания със студентско участие;[29]
- организиране и провеждане на общи студентски научни сесии на студентите от ПН в другите висши училища в страната, както и със студенти от други ПН и включването им общи научни и приложни дейности;
- оптимизиране на бакалавърските и магистърските учебни планове и програми на специалността от ПН в съответствие с нуждите на пазара на труда;
- засилване на контрола върху аудиторната и извън аудиторната дей-ност и работа на студентите от професионалното направление;

МЯРКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЗАДАЧИТЕ:

Мярка 1: за постигането на задоволителни резултати в отделните сектори дейности в академичния и научния живот на катедрата да бъдат реализирани поетапно при пълна прозрачност, контрол и академична конкуренция.

РАЗДЕЛ III

УЧЕБНА ДЕЙНОСТ

Досегашният период изнесе тежестта на няколко акредитационни процедури, на които са получиха задоволителни и недотам задоволителни

[29] В съответствие със Стандарт 4. Прием, развитие, признаване и дипломиране на студентите: Брой студенти с научни публикации в областта на ПН/СРП. Повече виж Първични данни от ВУ за ПН / СРП, с. 4.

оценки по различните видове критерии и дейност. Предвид множество обективни (и субективни) причини тези резултати не могат да бъдат оспорвани, но могат да послужат като изходна база за надграждането и развиването на вътрешно-академичния и университетски живот на специалността, но и на вътрешния живот на специалността. По този начин ще се подобри „жизнения цикъл“ и динамиката на нейното развитие. По-важното е, че обективните и субективни фактори не бяха пряко свързани от работата на катедреното звено.

Контекстуален фон

Какво беше извършено дотук? Успешно бяха акредитирани бакалавърски програми и една магистърска програма. Беше обновена и приета цялостна учебна документация (учебни планове и учебни програми). Страниците на акредитационната документация съдържат данни за огромната работа и усилия, които са направени в тази посока и, които академичният състав е положил.

Както до този момент, така и оттук нататък, учебната дейност в специалността трябва да се изгражда на базата на обективен образователен модел, който е адекватен на визията на държавата за развитието на ВО в страната, на мисията и целите на ПУ, а също и на социално-икономическите потребности, съответстващи на интеграционните процеси в Европа и европейското образователно пространство. Изграждането на такъв модел трябва да ни подсигури създаването на конкурентно-способни специалисти, намиращи реализация на пазара на труда. Във връзка с тези показатели учебната дейност стои в центъра на вниманието на основното обслужващо звено специалността – катедрата по теология.

В настоящият раздел основните показатели за отчитане на учебната дейност, се разделят на три сектора:

- СЕКТОР 1: „Кандидат-студенти“;
- СЕКТОР 2: „Бакалавърски, магистърски и докторски програми“;

● СЕКТОР 3: „Преподаватели – студенти: възможности за взаимно сътрудничество“.

СЕКТОР 1: КАНДИДАТ-СТУДЕНТИ

Сектор „кандидат-студенти“ е един от основните сектори, който осигурява изпълнението на ефективната политика по отношение на учебния процес и може да гарантира до голяма степен ефективността в процеса на обучението. Във връзка с този сектор голяма част от проблемите на ПН 2.4. Религия и теология, и в частност – на специалност „Теология“, са и проблеми и на ВО в страната. Едни от най-значимите проблеми, в национален мащаб, е ускоряващата се динамика на пазара на труда и необходимостта от гъвкава политика в развитието на специалностите с цел подсигуряване на адекватно на потребностите, висше образование.

КОНТЕКСТУАЛЕН ФОН: Каква е обективната картина в страната за изминалата календарна година? В съществуващата профилна и териториална карта на структура на ВО в Р България, се наблюдават различни по своя характер и дълбочина дисбаланси, включително и по отношение на броя на новопостъпилите студенти всяка учебна година. Последното е свързано с търсенето и предлагането на образователни услуги и реализацията на завършилите на пазара на труда[30] по съответните ПН.[31]

[30] Според данните от НКВОРБ през 2022 г. от 412 студента, обучавани в ПН 2.4. Религия и теология реализацията на завършилите по точки е 49, а търсенето на висше образование от кандидат-студентите е 35. Тези данни попадат в група 4. От ПН и СРП – с ниска степен на реализация на завършилите и ниска степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите. Национална карта на висшето образование в Република България, с. 42.

[31] Общият капацитет, определен от НАОА за всички професионални направления във всички висши училища е 415 472 студенти и отбелязва нарастване спрямо година по-рано, когато е бил 407 616 студенти.8 Това е над два пъти повече от броя на действащите студенти през 2021/2022 учебна година. Средно за страната броят на действащите студенти представлява 48% от определения от НАОА общ капацитет при 53% през предходната година. Повече виж пак там, с. 12.

Според НКВОРБ в ПН 2.4. Религия и теология като цяло се наблюдава ниска степен на реализация на завършилите и ниска степен на търсене на висше образование от кандидат-студентите.[32]

Безспорен факт през последните години е ускоряваща се и трудно предвидима динамика на пазара на труда. Динамиката на технологиите и скоростта на иновациите съществено променят изискванията по отношение на придобиването на необходимите за пазара на труда компетентности, от бъдещите специалисти. Редица традиционни професии изчезват и се появяват нови, автоматизацията води до поляризация на пазара на труда, като се наблюдава засилено търсене както на професии, изискващи високи аналитични и социални умения, така и на не-рутинни професии в сферата на обслужването и социалната подкрепа. Конкуренцията за работна ръка и таланти днес е глобална. Всички тези процеси са съпроводени от нарастване на социалните неравенства в глобален мащаб и затрудняване на включването на определени групи в пазара на труда.[33] Според СПРНДПУ противоречиво икономическо, социално и културно развитие на България в резултат на бавните структурни промени и трансформации с неблагоприятен ефект, корупция и други, особено в периода на криза след 2010 г., довели до изключително висока безработица, превишаваща 30%, най-вече сред младежта до 25 г., трансформация и девалвация на ценности и традиции.[34]

Не трябва да се изпуска от поглед и обективното обстоятелство, според което в публичното пространство, през последните години, системно се обяснявана ползата за кандидат-студентите, и за обществото, при обучението на повече студенти в STEM областите (наука, технологии, инженерство и математика). Като цяло, в резултат на тези усилия, през последните години е видима съществена промяна в дела на приетите

[32] Пак там, с. 57.

[33] Повече виж СРВОРБ, с. 15.

[34] Повече виж СПРНДПУ, с. 3.

студенти в посока по-балансиран прием в различните ПН и по-добро съответствие с очакваната реализация.[35]

Посочените показатели разкриват важността от дефинирането на конкретиката на проблема, свързан с кандидат-студентите, който изисква решение, и да се поставят правилните цели с конкретните дейности и мерки за тяхното постигане. Необходима е и активна комуникационна дейност с цел разясняване на широката общественост, работодателите и кандидат-студентите същността на реалните проблеми и предизвикателства, актуалните цели за тяхното преодоляване, както и дейностите и мерките за постигането на тези цели. По този начин много по-съдържателно и ефективно може да се проведе дебатът по повод на тези проблеми с всички участници в него – ВУЗ-овете, техните заинтересовани представители, както и основните потребители на бъдещите завършили студенти – техните работодатели.

В нова отношение специалност теология направи важна крачка към запазването на студентския капацитет чрез включването на *специалността в списъка на защитените специалности на МОН* и поддържане на бъдещия ѝ статут като такава.

Предизвикателства пред специалност „Теология“, свързани с ускоряващата се динамика на пазара на труда

Предвид цялостната картина на развитието на ВО в страната, могат да се очертаят конкретни предизвикателства, които както в обективен, така и в субективен план засягат и развитието на специалност „Теология“:[36]

- разминаване между потребностите на пазара на труда и характера на получаваната подготовка по отношение както на знания, така и на умения и компетентности, пряко залегнали в досегашните учебни планове и учебна документация. Това означава отчитане на необходимостта от балансирано присъствие на междудисциплинарни знания спрямо интердисциплинарна подготовка, както и необходимост от фокусиране на образователния процес

[35] СРВОРБ, с. 9.

[36] Повече виж пак там, с. 15, 16.

върху придобиването на аналитични, дигитални и социални компетентности (в съответствие с европейските стандарти);

- липса на създаване на постоянен и ефективен механизъм за своевременни промени в учебните планове и програми с оглед на динамичния пазар на труда и на общественото развитие;

- приложение на по-гъвкави форми на обучение, включително и такива с активно участие на представители от образователните институции и други организации, свързани пряко с пазара на труда;

- бъдеща налична гъвкавост при въвеждането и разработването на отделните дисциплини;

- необходимост от утвърждаване на ученето през целия живот като приоритетна насока в развитието на специалност „Теология“ по модела, утвърден в развитието на другите научни специалности.

- работа в посока осигуряване на висока квалификация на целия академичен състав на основното обслужващо звено специалността – катедрата по теология, чрез постоянно актуализиране на знанията, уменията и компетентностите на преподавателите.

На базата на посочените показатели даваме следните статистически данни: за 2022 г. броят на действащите студенти български граждани е намалял значително, в сравнение с последните години (от 203 964 през учебната 2016/2017 година до 184 256 през учебната 2021/2022 година, което представлява намаление с 10%).[37] Тези показатели се отразяват и върху броя на действащите студенти в ПН 2.4. Религия и теология. Според капацитета определен от НАОА, в процентно съотношение това е между 30 и 50 %.[38]

[37] Прогнозата за действащите студенти, се основава на запазване на приема от учебната 2021/2022 година и показва, че през учебната 2026/2027 година броят на действащите студенти български граждани в страната ще се увеличи минимално до 186 хиляди (общият брой студенти, българи и чужденци, също минимално ще се повиши до 204 хиляди). С други думи, през следващите 5 години не се очаква продължаващо намаление на броя на действащите студенти на национално ниво, дори е възможно известно покачване. НКВОРБ, с. 30.

[38] Повече виж Пак там, с. 14. Данните от НКВОРБ показват, че процентът на новоприетите студенти държавна поръчка от утвърдения брой на приеманите за

Тези данни могат да ни послужат като изходен показател за настоящия и бъдещ капацитет и на специалността, поради което не може да не бъдат взети предвид.

Каква е картината до момента? Усилията на всички броят на предвидените места за кандидат-студенти в специалност „Теология“ да бъде запълван ежегодно, се увенчават с успех. Но изпълнението на държавната поръчка оттук нататък зависи все повече фактори, стоящи извън нас и извън факултета, дори извън границите и политиката на ПУ. Това е така, защото споменатите по-горе предизвикателства, принципно пред ВО, са предизвикателства в национален план, и заплашват да дестабилизират дотук изградените механизми за привличане на кандидат-студенти.

Силно намаленият приток на кандидат-студенти е все по-задълбочаващ се и трудно обратим процес във висшите учебни заведения. Друг е въпросът, че създадената рамка от държавата в сферата на ВО ни поставя в ситуация на зависимост тъкмо броя на студентите да бъде най-важният критерий за финансовата стабилност на факултета, а оттам – и на отделните специалности в него. При такава обстановка всички възможно решения се разкриват като неправилни, а правилните – като недотам осъществими. Поради тези причина според данните от НКВОРБ през 2022 г. броят на студентите се стабилизира, но все още има очакване за спад през следващите пет години.[39]

Върху определянето и запазването на броя на кандидат-студентите влияят множество фактори, включително спецификата на обучението в ПН 2.4. Религия и теология, спецификата на специалност „Теология“, натовареността с изследователска дейност на преподавателите,

обучение студенти и докторанти в държавните ВУ съгласно ПМС 64/2016 за учебната 2021/2022 година в ПН 2.4. Религия и теология е 83.9. Пак там, с. 17.

[39] Пак там, с. 30.

регионалните особености [40] на позиционирането на ПУ и т.н. [41] Съотношението между броя на студентите в настоящата специалност в сравнение с броя на кандидат-студентите в ПУ обаче, при определени обстоятелства, може да окаже съществено влияние върху продължителността на обучението в посоченото направление, а оттам – и върху политиката на университета спрямо специалност „Теология“.[42]

Не е без значение и обстоятелството, според което за повишаване на качеството допринася и усъвършенстването и доразвиването на Рейтинговата система на ПУ, според която се предоставя ежегодно актуална и богата информация за състоянието на всяко ПН. През последните години тази информация очерта тенденции, които служат не само за ориентир на кандидатстудентите, но и на академичното ръководство за вземане на управленски решения във връзка с броя, но и качеството на кандидат-студентите в съответните специалности.

МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ:

[40] ПН 2.4. Религия и теология е достъпно в четири (от шест) района на територията на РБ. Това означава, че шансовете за попълването на броя на кандидат-студентите всяка учебна година е поставен в силно конкурентна среда. Пак там, с 24. Едновременно с това гр. Пловдив попада в Южният централен регион за планиране е тип В, т.е. това е регион с нисък брой наети специалисти с висше образование на един студент в региона, но с висок брой ученици в гимназиален етап на обучение на един студент в региона. Пак там, с. 68. Това обстоятелство провокира задвижването на механизъм, който да осигури привличането на завършили ученици да кандидатстват в специалност „Теология“ на ПУ. Оттук се наблюдава и ниска степен на реализация на завършилите студенти в специалност „Теология“ за 2022 г. Пак там, с. 57.

[41] Важността на регионалния фактор е отчетен в виж „Стратегия за прилагане на резултатите от научноизследователската дейност на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ (СПРНДПУ) по отношение на развитието на научните изследвания. Те имат значение за изграждането на качеството на ефективната мрежа от потребители – студентите. Според назованата Стратегия „силно влияние на основните регионални фактори: демографска специфика на областта с обвързваща характеристика от социален характер и производна социална структура на населението, особености на изграждане на образователната и социалната сфери и кадровия ресурс“. Повече виж СПРНДПУ, с. 3.

[42] Т. напр. според данните от НКВОРБ през 2022 г. в ПН 2.4. Религия и теология броят на преподавателите на ОТД е 89, действащите студенти са 412, а броят действащи студенти на един преподавател е 4, 63. НКВОРБ, с. 19.

Най-добрият образ на всяка специалност се регистрира тогава, когато интересът към нея е наличен, въпреки трудностите. Последното зависи от външни причини, за които споменахме по-горе, но и от субективни предпоставки, за развитието на които пряко трябва да се ангажира преподавателския състав на катедра „Теология“:

Мярка 1: повишаването на броя на кандидат-студентите и на качеството при техния подбор трябва да бъде единия от приоритетите в катедрата чрез осъществяване на по-близки и дълготрайни контакти с учебните заведения. Насърчаваме организирането на „дни на отворените врати“ и други подобни инициативи, които да предразполагат и да въвеждат бъдещите студенти в учебната и академичната дейност на специалността.

Все още за ПН 2.4. Религия и теология (а оттам и за специалност „Теология“) е характерна известна капсулираност и недостатъчно добре развити връзки с общообразователните училища, които се явяват един от основните източници за потенциалното снабдяване на кандидат-студенти.[43] Тази връзка е ограничена или слабо застъпена, което подсказва за необходимост от значително интензифициране на дейностите в тази насока.

Мярка 2: изграждането на механизъм за работа между преподавателския състав на специалността и средните училища, предимно на територията на гр. Пловдив. „Ден на отворените врати“ или организирани лични публични посещения с цел запознаване на учениците със специалност „Теология“ е част от този механизъм. По този начин преподавателското тяло се превръща в посланик на науката пред младото поколение.[44]

[43] За занижените резултати в този сектор има разбира се и обективни причини: през последните години се отчита неефективна връзка между системите на висшето образование, професионалното образование и обучение, и бизнеса. Това са оценката и наблюдения, отбелязани в множество национални документи. Понастоящем посочваме СПРНДПУ, с. 4.

[44] Настоящата цел е в съответствие с целите, отразени в НСРНИРБ: Специфична цел 10. Значително интензифициране на връзките на науката с образованието, бизнеса, държавните органи и обществото като цяло; Дейност 10.1. Засилване на връзките на науката с образованието на всички нива. НСРНИРБ, с. 31, 57.

Мярка 3: **завишаване на изискванията при подбора на кандидатстудентите** се постига чрез засилване на проучванията на регионално, национално и международно ниво чрез:

- Проучване мнението на *представители от заинтересованите страни-потребители на кадри от ПН 2.4. Религия и теология*, работодателите и менторите чрез: анкетни проучвания; кръгли маси, срещи и дискусии; гост-лектори; включване на представители на БПЦ; участие в национални форуми, дни на кариерата; участие в проектите „Студентски практики“; национални проучвания; международни проучвания.

- Проучване степента на *заинтересованост на кандидат-студентите*.

- Проучване на степента на з*аинтересованост на студентите по образователни* програми чрез анкетни проучвания.

Специфични цели, свързани с реализацията на завършилите студенти специалност „Теология“

Този сектор е ключов и до голяма степен определя курса на развитието на специалността. В това отношение голяма роля играят осъществените връзки между студенти и работодатели, научноизследователски институции у нас и в чужбина. Предвид това е необходимо:

- периодично да се обновява актуалната информация за проследява-нето на движението на професионалната реализация на завършилите;

- да се въведат студенти практики/стажове. В това направление трябва да се полагат усилия наличните в момента стажове да стават по-ефективни и иновативни като характер и организация на работата;

- изготвяне на ежегодни срещи на студентите и преподавателите от катедрата с представители на фирмите и на организациите, които проявяват интерес към специалността. Могат да бъдат включени също и випускници, които могат да споделят своя опит за настоящата си професионална

реализация. По този начин, и в хода на работата, могат да се положат и повече усилия за привличането на повече заинтересовани фирми, организации, училища и др.

- сред учителската гилдия трябва да се популяризира възможността за предлагането на подходящи магистратури в направление 2.4. Религия и теология, както и за следдипломни квалификации.

СЕКТОР 2: БАКАЛАВЪРСКИ, МАГИСТЪРСКИ И ДОКТОРСКИ ПРОГРАМИ

Обучението на студентите в специалност „Теология“ от ПН 2.4. Религия и теология се провежда съгласно Наредбата за държавните изисквания за придобиване на висше образование на образователно-квалификационните степени „бакалавър“, „магистър“ и „специалист“, публикувана в ДВ, бр. 76/06.08.2002 г., Наредба № 21 от 30.IX.2004 г. на МОН за прилагане на система за натрупване и трансфер на кредити във висшите училища и Наредбата за държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител“, изм. и доп. ДВ. бр.10 от 5 Февруари 2021 г.

До момента е извършено много в тази насока, което е откровено предизвикателство за развитието на започнатото. Една от важните задачи пред нас е разумното разнообразно, но и традиционно развитие на бакалавърски и магистърски програми както и програми за следдипломна квалификация в случаите, в които това е възможно. Всички те трябва да бъдат съобразени с пазара на труда. През следващите години трябва да положим усилия да се ориентираме към втората степен на ВО, ориентирана тъкмо към потребителите на кадри от този сектор.

МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ:

Мярка 1: Разширяване на спектъра от предлагани бакалавърски и магистърски програми, което да се осъществи на базата на естествена селекция на програмите според интереса на кандидат-магистрите към тях, а както и предвид потреблението на пазара на труда. В този процес важно

значение има запазването на статута и визията на специалността в ПН 2.4. Религия и теология;

Мярка 2: Актуализиране на бакалавърските и магистърските програми в ПН 2.4. Религия и теология. Всяка следваща година привлича нов вид изпитания, свързани не само със спад в сериозния брой на кандидатстудентите поради демографска криза, обективни външни причини, но също и поради конкуренцията сред висшите училища в страната. Това обстоятелство е предпоставка за смисловото преформулиране на съдържателните, административните и кадровите показатели в актуализирането на бакалавърските и магистърските програми;

Мярка 3: Създаване на хибридна бакалавърска програма в ПН 1.3. Педагогика на обучението по, която ще цели разширяването на възможностите за прием на кандидат-студенти, както и осигуряване на допълнителна академична натовареност на преподавателския състав, обслужващ специалност „Теология“.

Мярка 4: Разширяването на спектъра на обучение – от ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“ – към „Доктор“. [45] Това означава обхващане на тристепенната форма на обучение, осигурено чрез разработването и на поне една докторска програма в съответното направление.

ОБОБЩЕНО: Стабилизиране и по-нататъшно развитие на съществуващите бакалавърски и магистърски програми следва да се преосмисли предвид гореспоменатите фактори с цел както нормативната обезпеченост на преподавателския състав, така и качеството на обучение и с оглед на бъдещата реализация на студентите в специалност „Теология“.

[45] Назованата мярка напълно съответства на визията на ПУ за развитието на обучението, и по-конкретно с Мярка 1.1.6. Развитие на иновативни докторски програми с активно включване на представители на практиката и бизнеса. Повече виж СПРНДПУ, с. 8.

СЕКТОР 3: ВРЪЗКАТА ПРЕПОДАВАТЕЛИ – СТУДЕНТИ: ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ВЗАИМНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Усъвършенстването на организацията и управлението на учебния процес е важен ресор от дейността на катедрата по теология. Както този, така и други приоритетни ресори са пряко обвързани с двете обезпечаващи ги сфери: преподавателски състав и студенти. Ритъма и ефективността на функционирането на връзката „преподаватели – студенти“ се отчита регулярно от съответните органи към различните ВУЗ-ове. За съжаление се констатира и формално приложение на вътрешните системи за оценяване и поддържане на качеството, без реално тези системи да допринасят за осигуряване на качеството на вътрешноинституционално ниво.[46] Поради тази причина смятаме, че на първо място качеството във всички степени на функционирането на специалност „Теология“, може да бъде контролирано и подсигурено от преподавателския състав на катедрата.

Формулираните по-долу мерки за постигане на поставените цели в сектора „Връзката преподаватели – студенти“, могат да бъдат разделени на два нива: 1) административна дейност и 2) научноизследователска дейност.

Основни ПРАКТИЧЕСКИ ЦЕЛИ, обуславящи връзката „преподаватели – студенти“:

- цялостно повишаване на качеството на образователната дейност в специалност „Теология“, обслужваща обучението на студентите от професионалното направление и ясно дефиниране на неговия тематичен обхват в съответствие със световните и европейски стандарти за работа във високо конкурентна среда;
- увеличаване на привлекателността и на конкурентоспособността на специалността, както предвид спецификата на ПН 2.4., така и с оглед на съвременните изисквания в сферата на ВО в страната;
- повишаване на участието на студентите в международни и чуждестранни програми за обмяна на опит, практики и стажове.

[46] Повече виж СРВОРБ, с. 31.

- индивидуална работа с талантливи студенти от ПН 2.4. и привличането им за работа в изследователски екипи;
- подкрепа на образователни и научни програми с прилагането на съвременни методи за научни изследвания със студентско участие;[47]
- провеждане на научни сесии и научни семинари, обслужващи обучението на студентите в специалност „Теология“;
- планиране на дейности, подкрепящи творческата активност на сту-дентите;[48]
- организиране и провеждане на общи студентски научни сесии на студентите от ПН в другите висши училища в страната, както и със студенти от други ПН и включването им общи научни и приложни дейности.

МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ на ниво 1) административна дейност:

Мярка 1: да бъде въведен контрол върху преподавателското изпълнение на лекционната дейност както в присъствена среда, така и в електронна среда (в случаите, в които това е възможно и необходимо).[49] Подобряването на преподаването в електронна среда трябва да бъде строго съблюдавано и да бъдат налагани санкции при неизпълнени задължения от страна на преподавателите.

Мярка 2: да бъдат въведени кратки анкетни карти, които студентите да попълват в края на всеки семестър по всички

[47] В съответствие със Стандарт 4. Прием, развитие, признаване и дипломиране на студентите: Брой студенти с научни публикации в областта на ПН/СРП. Повече виж Първични данни от ВУ за ПН / СРП, с. 4.

[48] В съответствие със Стандарт 3. Обучение, преподаване и оценяване, фокусирани върху студента: Брой дисциплини, в които са планирани дейности стимулиращи творческата активност на обучаваните . Повече виж Първични данни от ВУ за ПН / СРП, с. 4.

[49] Настоящата мярка трябва да отчете обективните затруднения за работа в електронна среда, отчетени в СРНДПУ: недобре развита електронна изследователска инфраструктура, която да осигури среда за съвместно провеждане на научноизследователска и развойна дейност от изследователски организации и отделни изследователи, независимо къде се намират. Повече виж с. 3.

преподадени дисциплини, отчитащи задоволителното или незадоволително присъствие на преподавателя при воденето на лекционните курсове (при необходимост). Подобно въвеждане се предлага с оглед на преодоляване на формалния характер на атестацията на преподавателите, с цел превръщането ѝ в ефективен стимул за професионално развитие и академично израстване.[50]

Мярка 3: научните постижения на преподавателския състав да се включват в разработването на учебното съдържание по отделните дисциплини, да се въвеждат регулярно нови методи и форми на обучение (в случаите, в които това е необходимо), особено в практическото обучение на студентите, както и при разработване на курсови проекти, курсови и дипломни работи и др.

Мярка 4: засилване на обратната връзка „преподаватели – студенти“.

Мярка 5: разширяване на пакета от курсове, специализации и преквалификации, предлагани от катедрата, обслужваща обучението на студентите от ПН.

Мярка 6: засилване на студентската и преподавателската мобилност, вкл. и по програма Еразъм+.[51]

Мярка 7: създаване и развитие на творчески отношения с бивши възпитаници, завършили специалността, с успешно кариерно развитие за споделяне на професионален опит, консултиране и актуализиране на знания.

МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ на ниво 2) научноизследователска дейност:

Мярка 1: реално практическо стимулиране на активността на студентите в изследователската работа чрез качествено ръководство от страна на преподавателите. В този ресор попадат и подготовката на

[50] Пак там, с. 43.

[51] В съответствие със Стандарт 4. Прием, развитие, признаване и дипломиране на студентите: Брой студенти, участвали в изходящи мобилности в чужбина, с продължителност повече от 1 месец. Повече виж Първични данни от ВУ за ПН / СРП, с. 4.

дипломни работи, подготовка на доклади за конференции, симпозиуми и др. и т.н.

Мярка 2: да бъдат предоставени възможности за разгръщане на публикационната активност на студентите под прякото ръководство на преподавателския състав, като резултатите от съвместната им работа да бъдат публикувани в реферирано издание с научно рецензиране.

Системният недостиг на качество до момента, а също и липсата на реални резултати дори само в технически план при подготовката на студентите подсказват за пропуски и грешки или в организацията или в работата на преподавателите в тази сфера. Бъдещото публикуване на изследователска студентска продукция би трябвало да се случва само след напълно адекватно ръководство и показани резултати. Подобна стратегия е постижима, но дотук наблюденията показват липса на реална организация и задоволителни резултати.

Мярка 3: Включване на студентите в научни и изследователски дейности и проекти. При кандидатстването за научни проекти да бъдат включвани настоящи и бивши студенти с цел стимулиране на интересите им и насърчаване на подготовката им в бъдещи магистърски програми по направление 2.4. Религия и теология.

Забележка 1: включването на студентите в изследователски проекти, разработването на доклади за външни и вътрешни изяви и др. да бъдат приети само след повторна проверка от страна на предварително сформирана комисия. Тази потребност произтича от заложената препоръка в СРВОРБ двойното научно ръководство. В конкретния случай е желателно да бъде приложено и на ниво студенти.

Забележка 2: при необходимост да бъде сформиран екип, който пряко да бъде ангажиран със сектора „връзка между преподаватели и студенти“.

СЕКТОР 4: АКТУАЛИЗИРАНЕ НА УЧЕБНАТА ДОКУМЕНТАЦИЯ (УЧЕБЕН ПЛАН, УЧЕБНИ ПРОГРАМИ, ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА СТУДЕНТИТЕ)

По отношение на секторът, свързан с учебната документация, през следващите четири години усилията на преподавателите от катедра „Теология“ трябва да бъдат съсредоточени в следните по-важни цели:

- актуализиране на учебното съдържание на учебните програми по отделните дисциплини (когато и където това е необходимо), включително съгласуването им с подобни в други университети в страната и в чужбина, с оглед на подобряване на условията за извършване на учебната дейност;[52]

- оптимизиране на бакалавърските и магистърските учебни планове и програми на специалността от ПН в съответствие с нуждите на пазара на труда;

- периодично обновяване на текущи семестриални и годишни тестове, както и други форми на оценяване (в случаите, в които са налични такива);

- насърчаване на преподавателите в използването на разнообразни форми и методи на преподаване, включително в електронна среда, чрез които да се разшири параметъра и характера на работата им. По този начин се провокира интереса на студентите и се стабилизира ефективността на учебната дейност;

- засилване на контрола върху аудиторната и извън аудиторната дейност и работа на студентите от професионалното направление;

- целенасочена работа за популяризиране и представяне на възможностите и предимствата на специалността от професионалното направление сред потенциалните обучаеми в различните форми и степени на обучение.

Назованите цели взимат предвид принципния факт, според който много често както знанията, така и уменията на завършилите ВО не могат да бъдат разпознаваеми, поради остарели и необвързани с потребностите на

[52] Пак там, с. 44.

пазара на труда учебни планове и програми, които са стояли в основата на преобладаващата предимно теоретична подготовка, без достатъчно възможности за усвояване на практически умения. Това обстоятелство прави уязвими предимно хуманитарните специалности, в които се чувства нерядко ясно изразен дефицит на практически умения или практико-приложна подготовка.

МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ:

Мярка 1: актуализиране на учебните програми чрез засилване ролята на самостоятелните творчески дейности на студентите като подготовка и представяне на критичен анализ по даден проблем, подготовка на курсова работа, решаване на практически задачи и др.

Мярка 2: обучението на студентите по основните богословски дисциплини да се провежда от хабилитирани преподаватели, които са доказани висококвалифицирани специалисти в областта на съответната научна специалност (според възможностите на катедреното звено);

Мярка 3: включването на нови тематични звена и актуализирана научна литература в учебните програми по отделните дисциплини, с широка достъпност за студентите;

Мярка 4: участие на студентите в научни изследвания и други учени дейности, включително и използвайки летния период между две академични години. Последното се обвързва и с отразеното в СРВОРБ внедряване на система за вътрешни одити по качеството, чрез които се идентифицират слабости и се проследява напредъкът при осигуряване на качеството.[53]

Мярка 5: използване на възможността за интерактивно обучение[54] и избягване на някои досегашни лекционни практики, базирани

[53] Пак там, с. 41, 43.

[54] В съответствие със Стандарт 3. Обучение, преподаване и оценяване, фокусирани върху студента: Брой дисциплини, използващи интерактивни методи на обучение. Повече виж Първични данни от ВУ за ПН / СРП, с. 4.

предимно на четенето на лекции. Това означава по-наситено присъствие на интердисциплинарния подход[55] при изготвянето на учебната документация и нейното практическо приложение.

Мярка 6: приложението на предложените форми и методи да бъде проследявано в анкетните карти, които студентите да попълват при приключването на всеки семестър (обяснени по-горе) в случаите, в които това е приложимо.

Мярка 7: широко въвеждане на преподаването чрез казуси като средство за интензивно обсъждане от страна на студентите на преподаваната материя и развитието у тях на умения за аргументиране, словесно дебатиране и взимане на решения.

Мярка 8: прилагане на проектно и проектно-базирано обучение, включващо динамичен подход в аудиторията (или в електронната среда), за придобиване на по-задълбочени знания чрез активно проучване на предизвикателствата и проблемите в реалния свят, с фокус върху новото, актуалното, полезното и интересното. Тези елементи по необходимост трябва да присъстват и в учебните програми по съответните дисциплини.[56]

Мярка 9: използване на мултимедийни продукти, подходящи филми и клипове от глобалната интернет мрежа (в учебните дисциплини, където това е приложимо);

[55] Всеки един от нас да полага усилия да трансформира своята роля на преподавател от предимно лектор в модератор, който превръща в знание предварително събрана и анализирана от студентите информация по дадена тема. Това се постига чрез приложението на интерактивната методология.

[56] Повече виж СРВОБР, с. 43.

РАЗДЕЛ IV

НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

Раздел IV „Научноизследователска дейност“ взема предвид определени мерки, залегнали в Европейската харта за научните изследвания (ЕХНИ), а също и в Кодекса за професионално поведение при подбора на изследователите (КППППИ). Стратегията за развитието на научноизследователската дейност се основава на принципите, залегнали в основни стратегическите документи в европейски и в национален план, в областта на образованието и научните изследвания. Тя отчита и особеностите на вътрешноинституционалната среда за развитие на научноизследователската дейност в ПУ, както и изискването за развитието на същата, залегнали в „Стратегия за прилагане на резултатите от научноизследователската дейност на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ (СПРНДПУ).[57] В посочените документи от съществено значение са както човешките ресурси, изграждащи научноизследователската дейност, така и нейното качество. Качеството на научната продукция и ефективната научноизследователска дейност правят всяка специалност конкурентна, и помагат за разгръщането на нейните вътрешни ресурси.

Научноизследователската дейност в предметната област на ПН 2.4. Религия и теология, и по-конкретно в специалност „Теология“, е непрекъснат процес, необходим за оптимизирането и развитието на

[57] Визията на ПУ „Паисий Хилендарски“ до 2025 г. залага на участието на изследователи (преподаватели, докторанти и студенти) от ПУ както в работещите в рамките на основните структурни звена (ОСЗ) научноизследователски дейности, така и в новосъздадени центрове от различен тип – Центрове за върхови постижения (ЦВП), Центрове за компетенции (ЦК) и Регионални центрове (РЦ) в приоритетните за страната и региона научни направления и икономически области. Повече виж СПРНДПУ, с. 6 и 7.

различните аспекти както в научната сфера на работа на преподавателите, обслужващи специалността, така и в учебната работа (при тяхното взаимодействие със студентите). Чрез нея се извършва непрекъснато повишаване на компетентностите на преподавателското тяло, и неговото кариерно израстване. Научноизследователската дейност е и важен показател за ефективното провеждане на учебния процес на студентите. Така те се запознават с последните научни постижения в направлението, придобиват умения за самостоятелна научноизследователска работа и реализиране на приложни изследвания.

В по-общ план научноизследователската дейност, разгърната в специалност „Теология“ може да бъде разделена приблизително на два основни сектора – „публикационна дейност“ и „проектна дейност“. И двата сектора имат основа изходна цел, заложена и в СПРНДПУ: развитие на научноизследователския потенциал.[58]

В зависимост от спецификите на назованите сектори обаче, могат да се обособят следните ПО-ОБЩИ ЦЕЛИ:

- разработването на публикации и научноизследователски проекти, които надграждат досегашните научни ресурси в специалността и ги обвързват с учебната среда като един от основните потребители на техните резултати;
- теоретични и практико-приложни изследвания в научноизследователската и образователната сфери, които имат отношение към утвърждаването на връзките с други образователни институции (ВУЗ-ове, училища и др.), като вторични потребители на техните резултати;
- преподаването на актуални знания в областта на теологията. Тази цел е в синхрон с целите на институционалната Стратегия на ПУ за определяне на ключовите стратегически подходи в условията на ограниченост на ресурсите и постигане на максимален ефект.

ОСНОВНА ЗАДАЧА на настоящата Стратегия:

[58] Пак там, с. 7.

Да осигури стабилна рамка за научното развитие на кадровия състав, като един от съществените гаранти за качеството на научноизследователската дейност и образователния процес за периода 2022 – 2028 г.

Развитие на съвременната научна инфраструктура

Погледът към развитието на съвременната научната инфраструктура е необходима предпоставка за изграждането на предварителни нагласи по отношение на научноизследователската дейност принципно във всяка научна специалност. Това обстоятелство трябва да бъде взето и предвид кадровото развитие на преподавателския състав на катедра „Теология“, за развитието на висококвалифицирани специалисти в ПН 2.4. Религия и теология, а също и за привличането на млади учени.[59] От друга страна стимулира също научното сътрудничество в хоризонтален план между висшите училища в страната, обслужващи ПН 2.4., но и международното такова.[71]

През следващите четири години академичното звено на катедрата по теология трябва да се старае да се включва активно в научноизследователската дейност и да изгражда съвременна научна инфраструктура. Целта е да се разгръщат стойностни научни изследвания в ПН 2.4. Религия и теология, но също и такива с интердисциплинарен характер.[60] При възможност трябва да се установяват контакти и със сродни хуманитарни (и други) направления, факултети и специалности, което би повишило не само качеството на изследванията, но поставя специалността в една естествена динамична и конкурентна среда.

[59] Тази е една от основните мерки, залегнали в СПРНДПУ: Мярка 1.1.3. Провеждане на политика за привличане и задържане на млади учени с висок научен потенциал. Повече виж с. 7. [71] Така формулираната оценка съвпада с изразената в НСРНИРБ. Повече виж с. 45, 46.

[60] Назованата цел съвпада с мярка 1.1.4. Постигане на мултидисциплинарност на провежданите научни изследвания. Повече виж СПРНДПУ, с. 8.

От съществено значение е и повишаването на обема и качеството на научноизследователската дейност чрез стимулирането на интереса на преподавателския състав, включително и на студентите, към приложението на иновативни идеи в научен и практико-приложен план.

Резултатите от научноизследователската дейност на специалността през последните години имаха не напълно задоволителни резултати от субективен и обективен характер. Те могат да бъдат сведени приблизително до следните:

- недостатъчен брой публикации в научни списания, включително и включените в световната система за реферирane и индексиране;
- недостатъчно участие на преподаватели в съавторство с колеги, студенти и др. в научноизследователската дейност;
- затруднения пред проектната и публикационната дейности – финансиране, информационно осигуряване и адекватно присъствие;
- недостатъчно финансиране или липса на адекватно финансово разпределение на средствата при организирането на национални и международни научни форуми в страната;[61]
- липса на засилена преподавателска мобилност в публикационната и проектната дейности.

Основен проблем на научноизследователската дейност в национален план, е недостатъчното финансиране на научните изследвания, а също и неефективното им разпределение с оглед спецификата на ОВО, както и научните специалности. Липсата на устойчива политика от страна на държавата в даден момент се явява основна пречка и за липсата на финансова стабилност в политиката и на самия университет. Като резултат от това в СПРНДПУ е отчетен и фактът, че много млади хора се отдръпват от научна кариера, [62] защото не виждат перспектива за научното си

[61] Драстично влошени финансови условия за научноизследователска дейност, което ограничава достъпа на висшите училища до разгръщането на фундаментални и практико-приложни изследвания, нарушава научноизследователската инфраструктура и капацитет, води до икономическа неефективност. Повече виж СПРНДПУ, с. 3.

[62] Пак там.

израстване. Според НСРНИРБ от особена важност е размерът на институционалното финансиране за наука да е обвързан с реалните научни резултати, постигнати от научните организации и от висшите училища. Това от своя страна е свързано с изработването на система за допълнително институционално финансиране за научни изследвания съответното висше училище, която да не е обвързана със субсидията за обучение на студенти, а с резултатите от научната дейност.[63] Така или иначе понастоящем специалност „Теология“ е поставена в тези условия и с оглед на предизвикателствата, отправени към нея, тя трябва да покаже съответните резултати, независимо от някои съществени и обективни затруднения.

ОСНОВНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ НА НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ В ОБЛАСТТА НА ПН 2.4. РЕЛИГИЯ И ТЕОЛОГИЯ

Предвид гореизброените фактори визията на Стратегията в раздел „Научноизследователска дейност“ в ПН 2.4. Религия и теология изхожда от една важна цел, отразена ясно в СПРНДПУ: разпознаваемост на научноизследователските резултати.[64] Предвид тази цел могат да бъдат обособени поконкретно СЛЕДНИТЕ ЦЕЛИ:[65]

- участие на преподавателския състав в национални и международни научни мрежи, програми и инициативи;[66]

[63] Необходимо е и модернизиране на реда за планиране, разпределение и разходване на средствата, отпускани целево от държавния бюджет за присъщата на висшите училища научна или художественотворческа дейност, включително изменения в подзаконови нормативни актове. Повече виж НСРНИРБ, с. 34.

[64] Повече виж Приоритет 1.2. от СПРНДПУ, с. 8.

[65] Посочените цели са в съответствие с целите за развитието на научните изследвания в РБ, отразени в НСНИРБ, с. 30.

[66] Тази цел е в пряка връзка с критерий 5.2. „Научно-изследователската и художествено-творческата дейност на академичния състав и участието на студентите и докторатите в нея“ от „Критерии за програмна акредитация на професионално направление/специалност от регулираните професии в съответствие с ESG- част 1 (1-10) и по смисъла на чл. 78, ал. 3 от ЗВО“ (НАОА), с. 7.

- насочване на научноизследователската работа в предметната област на ПН 2.4. Религия и теология към актуални тематични направления, както с оглед на тяхната практическа приложимост;

- активизиране на участието на преподавателите и студентите от ПН и включването им в екипи за реализация на общи научноизследователски дейности;[67]

- използване на научната инфраструктура ПУ за развитие и поддържане на портфолио от интердисциплинарни изследвания с участието на членове на катедрата (при предварително създадени условия от страна на ПУ);

- поддържане на преподавателска и студентска активност в създаването на колективи и изграждане на успешни работни взаимоотношения с ключови партньорски организации за провеждане на съвместни научноизследователски дейности (според възможностите).

Изброените цели, приоритети и мерки поставят основата на бъдещата реализация на продуктите на научноизследователската дейност, като следва да се отчете динамиката на процесите в науката, законодателството и търсенията на пазара, според критериите, отразени в СПРНДПУ.[68]

МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ:

Мярка 1: разпространение на научните резултати посредством участие в национални и международни научни форуми и различни научни социални мрежи и контакти;

Мярка 2: повишаване на научната мобилност на преподавателското тяло и студентския състав, обслужващи обучението на студентите от специалност „Теология“;

[67] В съответствие със Стандарт 4. Прием, развитие, признаване и дипломиране на студентите: Брой студенти, участвали в научни, творчески и приложни проекти, свързани с образованието. Повече виж Първични данни от ВУ за ПН / СРП, с. 4.

[68] Повече виж с. 10.

Мярка 3: ясно формулиране на основните тематични направления в научноизследователската работа на преподавателския състав, с оглед на тяхното практическо приложение в учебната среда, в процеса на обучението на студентите, в обществената сфера и др. (в научните специалности от ПН 2.4., при които това е възможно);

Мярка 4: разширяване на участието на студентите от ПН 2.4. в научни разработки, включително и съвместни с преподавателското тяло;

Мярка 5: включване на преподавателите от катедрите, обслужващи обучението на студентите от професионалното направление в национални и международни научни мрежи за интензивни съвместни интердисциплинарни научни изследвания и постигане на по-значими научно-приложни резултати (в случаите, в които това е приложимо);

ОБОБЩЕНО: назованите мерки цел в този сектор са свързани с основната цел в научноизследователски план – активното участие на преподавателския състав от специалност „Теология“ в националното, но и в международното изследователско пространство и разширяване на международното, но и интердисциплинарното научно сътрудничество с оглед на ефективното обезпечаване на научната продукция в ПН 2.4. Религия и теология.[69]

СЕКТОР 1: ПУБЛИКАЦИОННА ДЕЙНОСТ

Публикационната дейност е важна част от научноизследователското поле на всяка научна специалност. Що се отнася до приложението на този сектор в резултатите от дейността на преподавателското тяло, обслужващо специалност „Теология“, трябва да бъде отчетена на първо място спецификата на ПН 2.4. Религия и теология в съдържателен план. Това означава да се вземе предвид обективният факт, според който публикационната дейност в хуманитаристиката, и по-специално в ПН 2.4. е трудно разпознаваема и почти не присъства в нормална конкурентна среда. Причината за това е нарастващата тенденция в научните изследвания, през последните години, знанието да бъде обвързано пряко с опита и практиката,

[69] В съответствие с една от основните цели на НСНИРБ: Специфична цел 9. Разширяване на участието на българската научна общност в европейското изследователско

а оттам – приложението на научните изследвания в живота на обществото. Тази мярка е важна и има своите обективни основания, но тя не отчита отделните специфични особености в различните ОВО, както и на научните специалности. В резултат на това се появяват научен дефицит в различни сектори на научноизследователската дейност не само в световен план, но и на национално ниво.

Предвид съвременните изисквания, залегнали в редица европейски и национални нормативни документи, публикационната дейност на университетските работници трябва да бъде системно развивана с тенденции и към публикуване в индексирани и реферирани списания в страната и в чужбина. Паралелно със стремежът към засилване на този тип публикационна активност, трябва да бъдат отчетени и някои съществени фактори с обективен характер, които до момента не са осигурявали подходящи възможности за това.[82] ПН 2.4. Религия и теология присъства слабо на световното научно

пространство и разширяване на международното научно сътрудничество. НСНИРБ, с. 30. [82] Анализът показва, че отсъствието на последователна национална политика за наука през последните десетилетия води до постепенно и трайно понижаване на научния потенциал на България. Последствията са очевидни - емигриране и на млади, и на утвърдени учени в чужбина; закриване на научни направления, в които българските учени са били сред водещите в света; поддържане на броя на научните публикации в реферирани научни списания практически на едно и също ниво (на фона на ясна тенденция към значително нарастване броя на научните публикации не само общо за света и ЕС, но и за съседните ни държави); ниски стойности на привлечените на конкурсен принцип средства по европейските рамкови програми и др. Незаинтересованото отношение на българската държава към научните изследвания е добре известно и на европейските институции, и на чуждестранните ни партньори и определено понижава международния авторитет на страната. Повече виж пак там, с. 20.

пространство; [70] т.е. това не е проблем принципно на специалност „Теология“. Но в същото време не означава, че не можем да се стремим към

[70] Според данни от НСРНИРБ силните страни в областта на научните изследвания в България са свързани основно с човешките ресурси. Независимо от хроничното недофинансиране в страната съществуват отделни силни центрове и научни групи както в научните организации, така и във висшите училища. Български учени са все още сред водещите в редица традиционно силни области, които според броя

някакви (дори и минимални) резултати в тази посока. Сериозен сектор от тази дейност се явява финансовият. Чрез участията в научни проекти, организирани от катедрата, финансирането на научни публикации осигурява спокойствието и сигурността от тяхното финансово обезпечаване.

При наличието на подсигурено проектно финансиране обаче, публикационната дейност на преподавателския състав трябва да бъде забележима още през настъпващата година. Предвид този факт поставяме следните ЦЕЛИ:

- стимулиране на публикуването на научни статии във водещи международни академични издания и на включването на издаваните в Република България научни списания в международни бази с данни за научна литература;[71]

- участие с научни публикации в издания от В Националния референтен списък на съвременни български научни издания с научно рецензиране;[72]

публикации през последните пет години, реферирани в Web of Science, са интердисциплинарна химия, електрическо и електронно инженерство, приложна физика, приложна математика, физикохимия, физика на елементарните частици и физика на полето, астрономия и астрофизика, интердисциплинарно материалознание, оптика, интердисциплинарна физика, биотехнологии и приложна микробиология, биохимия и молекулярна биология, науки за околната среда, зоология, ядрена физика, и др. Научни групи с международен авторитет работят в медицинските висши училища и специализираните научни институти в областта на медицината. Повече виж с. 18.

[71] Тази цел съвпада с целите в НСНСРБ: Дейност 5.1. Въвеждане на временна програма за насърчаване на публикуването в авторитетни международни списания с импакт фактор/ранг и повишаване на видимостта на публикуваните резултати; Дейност 5.2.
Насърчаване на публикуването в международно реферирани научни списания. Пак там, с. 51.

[72] В съответствие със Стандарт 5. Преподавателски състав, 5.2.: Научноизследователска и художествено-творческа дейност на академичния състав и участието на студенти и докторанти в нея. Брой научни публикации на преподавател в издания от националния референтен списък. Повече виж Първични данни от ВУ за ПН / СРП, с. 5.

- издаване и поддържане на актуален академичен научен сборник, включен в Национален референтен списък на българските научни издания с научни рецензиране. Сборникът се явява своеобразен исторически (и не само) архив на научната дейност на обслужващото звено (катедрата по теология), но и на нейния вътрешен живот. Да бъде сформиран екип, пряко ангажиран с тази дейност.[73]

- повишаване на количеството и качеството на научните изследвания, свързани с проблеми от регионално и национално значение, което е заложено като цел в СПРНДПУ[74] и в НСРНИРБ;[75]

- стимулиране на изготвяне и издаване на учебници, учебни помагала и монографични трудове.[76]

МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ:

Мярка 1: стимулиране на участието на преподавателския състав в конференции, симпозиуми, кръгли маси и др. на национално и международно ниво;

Мярка 2: по различни дисциплини да бъдат създадени онлайн ресурси (ръководства, лекции и тестови задачи) за работа в електронната учебна среда[77] (в случаите, в които това е необходимо);

---

[73] В съответствие със Стандарт 5. Преподавателски състав, 5.2.: Научноизследователска и художествено-творческа дейност на академичния състав и участието на студенти и докторанти в нея. Брой научни публикации на преподавател в издания от националния референтен списък. Повече виж Първични данни от ВУ за ПН / СРП, с. 5.

[74] Повече виж Цел 3. Фокусиране върху регионалните приоритети и потребности; Мярка 3.1.1. Създаване на мрежи, партньорства и консорциуми, насочени към решаването на проблеми с регионална значимост. СПРНДПУ, с. 9.

[75] НСНСРБ, с. 29.

[76] СПВОРБ, с. 45.

[77] В съответствие със Стандарт 3. Обучение, преподаване и оценяване, фокусирани върху студента: Брой дисциплини, осигурени с учебни пособия и ресурси, до които е осигурен електронен достъп за обучавани и оторизирани потребители. Повече виж Първични данни от ВУ за ПН / СРП, с. 4.

Мярка 3: да бъде издаден и поддържан сборник с участието на преподавателския състав на катедрата по теология, който сборник да бъде вписан д Националния референтен списък на българските научни издания с научно рецензиране;

Мярка 4: при необходимост да бъдат разработени методически ръководства в помощ на преподавателя в електронната учебна среда;[78]

Мярка 5: при необходимост да бъдат разработени методически ръководства в помощ на преподавателя.

СЕКТОР 2: ПРОЕКТНА ДЕЙНОСТ

Участието и успешното реализиране на научни и научно-изследователски проекти, чрез които се завишава нивото на научноизследователския процес, трябва да бъде една от водещите тенденции в научноизследователската дейност в специалност „Теология“ и по-конкретно – в работата на преподавателския състав на катедрата по теология. До момента се наблюдава дефицит в реализирането на този сектор в различни отношения. Причините за това също са от различен характер. Обективна причина разбира се е финансовата, и още по-конкретно – дисбалансът във финансовото разпределение на държавния бюджет по различни показатели.

Контекстуален фон

Нескрита тайна е, че на държавно ниво липсва структура, която да управлява инструментите за насърчаване на научните изследвания, да осъществява мониторинг върху научноизследователската дейности в страната, да организира периодичната оценка на научни организации и да

[78] В съответствие със Стандарт 5. Преподавателски състав, 5.2.: Научноизследователска и художествено-творческа дейност на академичния състав и участието на студенти и докторанти в нея. Брой публикувани учебници за университет или за училищната мрежа, включително и на електронен носител (с ISBN). Повече виж Първични данни от ВУ за ПН / СРП, с. 5.

осъществява методични функции по приложение на критериите за атестиране на учените изпълнението на другите дейности.[79]

Друг показател е определеният за финансирането на научни изследвания, по райони. Според НСНИРБ съществен проблем на настоящото състояние на научноизследователската система в България е и небалансираното регионално разпределение на научните организации и висшите училища.

Основната част от научните институти е в София. Макар значителна част от висшите училища да са разположени в различни райони на страната, в малка част от тях се провеждат научни изследвания, водещи до международно видима научна продукция. Настоящият дисбаланс ясно се вижда и от средствата за научноизследователската и развойна дейност (НИРД) по отделните райони за планиране.[80]

Друг важен компонент, който не се взима предвид, е свързан с неотчитане на спецификата на отделните направления при отпускането на финансови средства от страна на държавата, и финансирането им по научни области. Това ясно може да бъде наблюдавано при разпределението на финансовите средства при финансирането на научни проекти към Фонд „Научни изследвания“ (МОН), където както условията за финансиране, така и разпределението на отделните средства по пера в предвидения бюджет, не взима под внимание спецификата на ПН, към което е насочено, нито спецификата на специалността (специалностите), кандидатстващи по него.[81] За пример може да бъде посочен конкурс по проект „Фундаментални научни изследвания с обществени предизвикателства“ (2. Хуманитарни науки), където може да кандидатства ПН 2.4. Религия и теология, главно в

[79] Повече виж НСРНИРБ, с. 35.

[80] European Commission, JRC-IPTS (2015), Stairway to Excellence Facts and Figures: Bulgaria и данни на НСИ. Повече виж НСРНИРБ, с. 14. Средствата за Югозападния район (включително и София) са 301 лв./човек, докато средствата за всеки от останалите райони варират между 34 и 45 лв./човек. Пак там.

[81] Подробностите са отбелязани на сайта на ФНИ, където изрично се подчертава че се финансират научните изследвания по показател „научни области“: https://www.fni.bg/?q=node/1448. Посл. видяно на 22.10.2023 г.

спецификата на „национално и културно наследство“. Хуманитарните науки са най-слабо финансирани, без отчитане на спецификите на ПН, които кандидатстват. Последното се отнася за всички области на ВО.[82]

Основна форма за финансирането на научната и научно-изследователската работа на преподавателите (а също и на студентите) трябва да бъде участието в научни и приложни проекти с ФНИ към ПУ (с вътрешноуниверситетски профил) [83] и МОН, национални, европейски фондове и др. Всички трябва да бъдем мотивирани да изготвяме и да кандидатстваме за финансиране на проектна дейност, а след това и в за нейното качествено изпълнение. Тази дейност ще подпомогне както развитието на научно-изследователската дейност на самите преподаватели, така и на катедреното звено, а също и на факултета. Катедрата по теология трябва да бъде разпознаваема със свой собствен научно-изследователски профил. Към него трябва да бъдат добавени и възможности за изготвянето на проекти с интердисциплинарна насоченост.

Не на последно място проектната дейност трябва да дава възможности за снабдяването с нова апаратура, подпомагаща научната и административната дейност при разработването на проекти.[84] Полагащите се командировки в страната и в чужбина допълнително трябва да дават възможности за подпомагане на работата ни и улесняват достъпа до

[82] За 2022 г. е предвидено следното разпределение на наличния общ бюджет по научни области: Биологически науки – 2 576 000 лв., Математически науки и информатика – 1 380 000 лв., Медицински науки – а 2 645 000 лв., Науки за земята – 1 426 000 лв., Обществени науки – 2 507 000 лв., Селскостопански науки – 2 553 000 лв., Технически науки – 3 979 000 лв., Физически науки – 1 863 000 лв., Химически науки – 2 001 000 лв., Хуманитарни науки – 2 070 000 лв. Пак там.

[83] В съответствие със Стандарт 5. Преподавателски състав, 5.2.: Научноизследователска и художествено-творческа дейност на академичния състав и участието на студенти и докторанти в нея. Брой преподаватели, ръководители на национални научни или научно-приложни проекти към ФНИ (МОН) и др.; Брой преподаватели, участвали в национални научни или научно-приложни проекти към ФНИ (МОН) и др. Повече виж Първични данни от ВУ за ПН / СРП, с. 5.

[84] Споменатото изискване съвпада със записаното в СПРНДПУ: Цел. 1. Развитие на научноизследователския потенциал, Мярка 1.1.2. Подобряване на материално-техническата база и модернизиране на оборудването за научноизследователската дейност. Повече виж с. 7.

дейностите, свързани с проекта и с дейността на участниците в съответния проект. Тези и други важни детайли е необходимо да бъдат налични с оглед на интензивното развитие на научните и изследователските проекти, което в по-широк мащаб подсигурява и техника, необходима за интерактивното и дигитално преподаване.[85]

По-конкретно секторът „Проектна дейност“ цели да даде ясна картина относно възможностите за индивидуално и групово участие в научни конференции, симпозиуми и др., които имат важно значение за акредитирането на специалността, а също и за атестирането на научната дейност на преподавателите от обслужващото звено на специалността (катедрата по теология). Според НСРНИРБ България е и естествен лидер в някои научноизследователски тематики, свързани с културното наследство, националната идентичност, изкуствознанието и др.[86] Това означава, че една от целите в посочения календарен период трябва да бъде свързана с организирането на изследователски екипи, дори с интердисциплинарен характер. Подобно обстоятелство създава потенциал, който може да послужи за развитието на научните изследвания на преподавателското звено, обслужващо специалност „Теология“ и планирано в Стратегията.

Предвид гореказаното, и от гледна точка на визията за успешното развитие на научно-проектната дейност на специалност „Теология“, могат да бъдат изведени следните ЦЕЛИ:

- участието на преподавателския състав във вътрешноуниверситетски проекти, които предоставят възможност за изграждането на мултидисциплинарни екипи за колективни научно-изследователски проекти. Това се отнася най-вече за проекти с фундаментален характер (национално богатство и ценности,[87] опазване на

[85] Повече виж СРВОРБ, с. 41.
[86] Повече виж НСРНИРБ, с. 18.

[87] Една от целите за развитието на научните изследвания, заложена в НСРНИРБ е Повишаване на количеството и качеството на научните изследвания, свързани с проблеми от регионално и национално значение (Специфична цел 6). Пак там, с. 51.

културното, религиозното и националното нематериално и материално наследство[88] и т.н.);

- участия в национални и международни научни и научно-приложни проекти и ръководства на същите (ако това е приложимо);[89]

В съответствие с това фундаменталните научни изследвания създават основа не само за приложни научни изследвания и тяхното приложение на практика, но осигуряват и подготовка за повишаване на квалификацията на преподавателския състав, обслужваш специалност „Теология“. Това е така, защото голяма част от фундаменталните научни изследвания са инспирирани от конкретни проблеми на обществото.

- включването на преподавателския състав в проекти с фундаментални научни изследвания, като основен източник на националната (но и на международно видимата) научна продукция, по която се оценява научното ниво на ПН 2.4., а оттам и нивото на научна дейност, разгърнато в специалността.

Резултатите от проектните изследвания ще бъдат използвани като критерий за оценка на научните приноси както на всеки преподавател, така и на специалността като цяло. Те са важен индикатор за изпълнението и на настоящата Стратегия.

МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ:

[88] Посочената цел е взета предвид Приоритет 3.2. Регионална култура и история и Мярка 3.2.1. Провеждане на изследвания, съобразени с характерни за региона културно-исторически особености, приложими в регионален, национален и международен аспект. Повече виж СПРНДПУ, с. 9.

[89] В съответствие със Стандарт 5. Преподавателски състав, 5.2.: Научноизследователска и художествено-творческа дейност на академичния състав и участието на студенти и докторанти в нея. Брой преподаватели, ръководители на международни научни или научно-приложни проекти; Брой преподаватели, участвали в международни научни или научно-приложни проекти. Повече виж Първични данни от ВУ за ПН / СРП, с. 5.

Мярка 1: през посочения календарен период катедрата да подготви проекти, според възможностите и наличните проектни предложения и да се включи съзидателно в неговото реализиране;

Мярка 2: стремеж към участие във фундаментални научни изследвания с обществено значение (предизвикателство).[90]

СЕКТОР 3: РАЗВИТИЕ НА ПРЕПОДАВАТЕЛСКИЯ СЪСТАВ

С промените в Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в РБ бяха въведени минимални национални изисквания към научната, преподавателската и др. дейности на кандидатите за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности. Тези минимални изисквания са съобразени със спецификата на различните научни области и ПН, като целят осигуряването на необходимата научна квалификация на всички преподаватели. Предвид тези показатели осъзнаваме ясно необходимостта от системно и хармонично развитие на академичния състав на катедрата по теология, като основно звено, обслужващо специалност „Теология“.

Наред с другите сектори от научната, учебната и административната дейност на катедрата е важно поддържането на досегашната практика, свързана с предварително планиране на конкурсите, необходими за израстването на кадрите и привличането на нови кадри. Последното трябва да се движи към тенденцията за утвърждаване на богословското присъствие в катедрата и стимулиране на дейността ѝ съобразно статута и професионалното направление.

[90] Заложената цел изхожда от целите на НСНИРБ, с. 50. В съответствие със Стандарт 5. Преподавателски състав, 5.2.: Научноизследователска и художествено-творческа дейност на академичния състав и участието на студенти и докторанти в нея. Брой преподаватели, ръководители на национални научни или научно-приложни проекти към ФНИ (МОН) и др.; Брой преподаватели, участвали в национални научни или научноприложни проекти към ФНИ (МОН) и др. Повече виж Първични данни от ВУ за ПН / СРП, с. 5.

Предвид гореказаното можем да формулираме следните ЦЕЛИ:

- израстване в академичното, научното и кариерното развитие на преподавателския състав, в съответствие с нуждите на катедрата по теология и с възможностите на ПУ;
- участия в обучение за повишаване на квалификацията, в съответс-твие с нуждите на катедрата по теология и възможностите на ПУ.[91]

МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ:

Мярка 1: в периода на въвеждане и отчитане на резултатите от настоящата Стратегия да бъдат обявени поне два конкурса за „доцент“ в ПН 2.4. Религия и теология (в съответните научни специалности). **Мярка 2:** участия на членовете на катедрата по теология в обучение за повишаване на квалификацията.[92]

СЕКТОР 4: НАУЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Катедрата по теология трябва да разгръща научно-изследователската си дейност в партньорство с други научни институции.[93] Създаването на благоприятна обстановка за развитието на подобно сътрудничество може да се осъществява първо в рамките на факултета (чрез организирането на съвместни проекти, конференции, дейности и др.), а също съвместно публикуване на статии и организиране на научни прояви.

Важна предпоставка за развитието на научното сътрудничество е то да се поддържа и на хоризонтално ниво в рамките на самата специалност:

[91] Назованата цел съвпада със Стандарт 1. Политика за осигуряване на качеството, формулиран НАОА. Повече виж Първични данни от ВУ за ПН/СРП, с. 3.

[92] В съответствие със Стандарт 3. Обучение, преподаване и оценяване, фокусирани върху студента: Брой на лицата, участвали в програми за повишаване на квалификацията. Повече виж Първични данни от ВУ за ПН / СРП, с. 4.

[93] Назованата цел съвпада с мярка 1.1.4. Постигане на мултидисциплинарност на провежданите научни изследвания. Повече виж СПРНДПУ, с. 8.

чрез контакти с колеги от ПН 2.4. Религия и теология в страната, както и на преподавателите помежду си в границите на катедрата по теология.

В зависимост от тези изисквания могат да бъдат формулирани следните ЦЕЛИ:

- провеждане на международни научни събития с интердисциплинарен характер;
- провеждане на форми на продължаващо обучение (квалификация, преквалификация, специализация), в зависимост от условията и възможностите в ПУ и ФИФ;[94]
- прилагане добри практики в преподавателската и научната сфера на работата на преподавателския състав.

МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ:

Мярка 1: да бъдат запазени досега провежданите международни конференции и при възможност да бъдат организирани и други, според нуждите, обстоятелствата и възможностите;

Мярка 2: да се организират при възможност и, в зависимост от спецификата на преподавания лекционен материал обмяна на добри практики в преподаването, организирани напр. на принципа на „преподаване по съвместяване“. Резултатите от тази практики да се следят поетапно и периодично.

РАЗДЕЛ V

АКАДЕМИЧНИ ДЕЙНОСТИ

[94] В съответствие със Стандарт 2. Разработване и одобряване на програмите: Брой на новооткрити специалности за периода, чл. 80, ал. 3 от ЗВО. Повече виж Първични данни от ВУ за ПН / СРП, с. 3.

Раздел V от настоящата Стратегия – „Академични дейности“, спира вниманието си върху следните по-важни дейности:

- изграждането на план за действие за развитието на специалността;
- библиотека и библиотечен фонд;
- поддържането на академичен архив на специалността; ● партньорства и социални дейности.

Назованите академичните дейности могат да бъдат възприети като действащи механизми през годините за очертаване на самостойния релеф на специалност „Теология“ като звено, разположено в академичното пространство на ФИФ на ПУ, взимащ предвид неговата специфика, динамика на развитие, академичен климат и т.н. Това обстоятелство ни задължава да полагаме постоянни усилия за ситуиране на специалността в един постоянно изменящ се университетски и факултетен климат, паралелно със запазването на нейната автономия и с отчитане на университетските и факултетните изисквания и критерии за нейното академично функциониране.

Автономията на специалността трябва да се съчетава с механизми за институционална отговорност – прозрачност, публичен контрол, академична конкуренция и др. Това може да бъде постигнато чрез изграждането на такава система за действие, която да е способна да се саморегулира съобразно динамиката на университетските процеси, процесите, свързани с ВО в страната като цяло, а също и да поддържа високо качество. С други думи – система, способна на устойчиво развитие.

Поради тази причина е важно е да се избере ефективен вариант за реализиране, но и контрол от страна на преподавателския състав на катедрата по теология, съчетан със засилена автономия и самоконтрол при изпълнението на плана за действие на Стратегията. Това означава да се намери най-точната формула за неговото реализиране, която да съчетава университетските с националните традиции, а също и с международните тенденции и успешни практики в това отношение.

Необходимо условие за осъществяването на набелязаните аспекти дотук в Стратегията е консолидацията и активизирането на всички членове на катедрата с присъствие и във факултета. От съществено значение е запазването и укрепването на колегиалния и академичния дух сред неговите членове. Той е от първостепенно значение за мотивираното участие в научноизследователската и творческата дейности. В тази посока трябва да мислим и за по-нататъшното хармонизиране на отношенията с колегията във факултета, а също и с колеги от други богословски специалности (когато и където това е възможно и необходимо) с цел съвместна работа. От това зависи вписването на специалност „Теология“ в общия академичен климат и университетски дух.

СЕКТОР 1: ИЗГРАЖДАНЕ НА ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА РАЗВИТИЕТО НА СПЕЦИАЛНОСТТА

Отделните компоненти в Стратегията за формулирани така, че те трябва да бъдат преосмисляни и изпълнявани за краткосрочни, средносрочни и дългосрочни периоди в посочения времеви обхват (2022 – 2028 г.). Всички те целят постигането на ефективни дългосрочни резултати. Обективната преценка на досегашното изпълнение на част от тях показва, че само последователното приложение на утвърдени модели за действие могат довеждат до качествено изпълнение на стратегията. Това обстоятелство налага изработването на план за действие по отношение на всяка една от целите и задачите, разположени в горните четири раздела на Стратегията. Особено важно е решенията за промени да се вземат без прекъсване и отлагане, в синхрон с развитието на ВО в страната, с административния климат и темпо на работа в ПУ и ФИФ и не на последно място, с отчитането на промените в образователния климат съобразно глобалните тенденции за неговото развитие.

Предвид назованите дотук (и други) обстоятелства целта на развитието на специалност „Теология“ трябва да следва ясно разгърната управленска програма (план за действие), която да се центрира в запазване и укрепване на достигнатото до момента и в неговото още по-динамично

развитие. Трябва да бъдат съсредоточени усилията ни в превръщането на академичното звено в конкурентно способно, а специалността – като една от водещите в своето направление. В този смисъл бъдещата дейност на катедрата трябва да цели да запази самостойния си научно-изследователски профил, разгърнат в направление 2.4. Религия и теология. Хибридното присъствие на други направления в него да става само с оглед на надграждане на постигнатото и основното в него, а не за сметка на изграденото през годините. Предвид тази особеност са важни вземането на решения и както в учебноадминистративен, така и в научно-изследователски план. С особено внимание трябва да се отнасяме към по-нататъшните идеи във връзка с преструктуриране и структуриране на учебни планове, учебни програми и административна документация.

ОСНОВНА ЦЕЛ в това направление е запазването на самостойния статут на специалност „Теология“ при поетапно реализирания план за действие, отговарящ на заложените цели в Стратегията. Планирането на дейностите трябва да се реализира без предварително набелязани времеви етапи, с оглед на спецификата на обстоятелствата, които го съпътстват, както и на възможностите за действие.

МЯРКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛТА:

Мярка 1: Ежемесечно планиране на належащите цели и дейности, от страна на преподавателския състав на катедра „Теология“, в зависимост от наличните обстоятелства и спецификата на целта, която се изпълнява.

СЕКТОР 2: БИБЛИОТЕКА И БИБЛИОТЕЧЕН ФОНД

Ще бъдат поощрявани досегашните усилия на колегията за перманентно обогатяване на фондовете на библиотеката към ПН 2.4. Религия и теология, както и снабдяването ѝ с друга интердисциплинарна научна литература. Допълването на фонда ще се осъществява периодично на хартиен носител, но и в електронна форма.

Ще продължат усилията за регулярно допълване на периодично текстово-базираните учебни материали с богат набор от визуални и звукови материали, които повишават интереса на студентите и ги подпомагат в усвояването на текстовата материя.[95]

МЯРКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛТА:

Мярка 1: да се следи периодично развитието на библиотечния фонд, особено на електронния, който да служи като основен източник за подготовката на студентите за текущите изпити.

СЕКТОР 3: ПОДДЪРЖАНЕ НА АКАДЕМИЧЕН АРХИВ НА СПЕЦИАЛНОСТТА

През петнадесетгодишната си история специалност „Теология“ е изградила своя академичен и публичен облик както в университетската среда, така и в публичното пространство. Преподавателският състав на катедрата по теология, като основно обслужващо звено специалността, е развило огромно количество дейности в академичен, научен и др. видове план. Постигнатото обаче не е архивирано достатъчно ясно и добре. Въпрос на желание за запазване на традицията и историята на живота на катедрата е да бъдат организирани и архивирани нейните дейности.

През последните години академичното звено на катедрата по теология издава регулярно научен сборник в ПН 2.4. Религия и теология, с интердисциплинарен характер, вписан в Националния референтен списък на българските научни издания с научно рецензиране.

Предвид настоящите показатели преподавателското звено на катедрата по теология си позволява да ФОРМУЛИРА СЛЕДНАТА ЦЕЛ: В отделен раздел към него могат да бъдат добавяни периодично академични и научни сведения, свързани с живота на специалност „Теология“ и катедрата по теология. По този начин се създава както настоящия, така и бъдещия архив на специалността. Така формулираната цел напълно съответства на

[95] СРВОРБ, с. 42.

една от целите, заложени в НСНИРБ: Насърчаване на създаването на научни трудове, свързани с националната идентичност и с проблеми от национално и обществено значение.[96]

МЯРКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛТА:

Мярка 1: да бъде поддържан актуален академичен научен сборник, включен в Национален референтен списък на българските научни издания с научни рецензиране. Към него да се сформира раздел, който да служи като своеобразен исторически (и не само) архив на научната дейност на обслужващото звено (катедрата по теология), но и на нейния вътрешен живот (в случаите, в които е налична конкретна информация). Да бъде сформиран екип, пряко ангажиран с тази дейност.

СЕКТОР 4: ПАРТНЬОРСТВА И СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ

В сектор „Партньорства и социални дейности“ си поставяме следната ЦЕЛ: Дотук изградените партньорства с научни звена, неправителствени организации, асоциации и др. трябва да продължат с оглед на публичното присъствие на специалност „Теология“ в обществото, а също и предвид важността от развитието на социалните контакти на катедрата. Подобни партньорства и контакти целят постоянното динамично развитие на отделните дейности, заложени в Стратегията, изграждат публичния облик на специалността и създават предпоставки за бъдещи такива.

Не на последно място, необходимо е да продължат също и извънаудиторните форми на работа със студенти (бивши и настоящи), изразени в кръжочни дейности, организирани инициативи с практически характер и др.

[96] НСНИРБ, с. 51.

МЯРКА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛТА:

Мярка 1: запазване на досега изградените публични връзки с институции, организации и обществени структури, с оглед на изпълняването на заложените цели в Стратегията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Посочените компоненти на настоящата Стратегия са опит за представяне на общата визията за дългосрочната политика на специалност „Теология“ в различни сектори, свързани с нейните преки дейности. Тази визия трябва да бъде възприета в контекста на изискванията и възможностите на ПУ и ФИФ, особено в областта на прилагане на резултатите от поставените цели. Целите са проблемно ориентирани и са изведени онези ключови мерки за ПУ, чрез които ще се постигне конгломерат между институционалните, националните и европейските цели на развитие в периода 2022 – 2028 г. Дългосрочният характер на Стратегията изисква периодично тя да бъде преразглеждана и актуализирана, с оглед адаптирането ѝ към промените на средата. Планираните приоритети и мерки ще допринесат за изпълнение на стратегическите цели и ще доведат до стимулиране на отделните сектори от дейностите, заложени във визията за развитието на специалност „Теология“ с цел тяхната ефективност.

Дотук изброените дейности в настояща и бъдеща перспектива няма да могат да бъдат осъществени и при най-перфектната организация, с тях няма да може да се справи и най-способният администратор, ако не можем да постигнем най-важното: поддържането на добронамерен, колегиален, приятелски, етичен и творчески дух на спокойна, открита и прозрачна атмосфера на работа.

Приоритет в развитието на специалност „Теология“ остава постоянно полагане на усилия за поддържане на пълна прозрачност и балансиране на

принципите за справедливост, диалогичност и съпричастие в пълноценното и безкомпромисно изпълнение на заложените цели.

Забележка 1: Стратегията предстои да бъде актуализирана след изтичането на периода, за който се отнася. По време на изпълнението ѝ се допуска актуализиране само по необходимост и с изричното съгласие на членовете на комисията.

Забележка 2: Комисията, изготвила настоящата Стратегия не носи отговорност при промяна в текста от страна на потребителите и недобросъвестното използване на документа.